

ABC

KESEKENYFILM

Néma és hangos keskenyfilm.

Fámbor Derső és D. Lafranco István

Saját gyártmányú

h a n g e r ő s í t ő k

8, 16 és 50 W kivitelben.

Speciális „Hármas hangszóró” hangfalra szerelve, gerjesztett vagy permanens hangszórók, megfelelő exponenciális tölcserrel.

Elektromos lemezjátszók, gramofon-lemezek nagy választékban.

Erősítők szakszerű karbantartása és javítása.
Kérje legújabb kimerítő képes árjegyzékemet.

Telefon:
113—710.

herceg *rádió*
Budapest, VI., Andrásy-út 14.

Rectepan 8, 9 $\frac{1}{2}$ és 16 $\frac{m}{m}$

finomszemcsés keskenyfilm
minden fotószaküzletben kapható!

Keskenyfilm

ABC

Néma és hangos keskenyfilm

Összeállította:

d. Jámbor Dezső

és

Dr. Lafranco István

Budapest, 1941

*Kiadja: Az Üszetartás Gazdasági Szövetkezet
A. E. Filmszolgálat*

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában. Budapest, VIII., Csepregy-u. 2.

Bevezető

Örömmel üdvözlöm a jelen tájékoztatót és szívesen ajánlom a film — különösképen a keskenyfilm — iránt érdeklődők figyelmébe.

Mindnyájan ismerjük az Actio Catholica mozgalmát azon fontos célért, hogy a film a nemzetépítés nagy szolgálatában álljon és hogy kiküszöböljön magából minden olyat, mely mérges váladékként roncsolja a nemzeti lét erkölcsi alapjait. Öröm megfigyelni, hogy a hivatalos tényezők mily szívesen és komolyan vették megmozdulásunkat és hogy a filmszakma sem értette félre fellépésünk tiszta szándékait.

A normálfilm óriási tekintély a világon, a közvélemény leghatalmasabb formálója, a szórakozás legnépszerűbb eszköze. Am nagy jövőt jósolhatunk a keskenyfilm számára is. Lohr Ferenc írja a „Filmszalag útja” című művében, hogy az Egyesült Államokban a műkedvelő keskenyfilmek egy évi forgalma felülmúlta a 100 millió dollárt és hogy ma több mint 18 millió keskenyfilm-gép működik az Egyesült Államokban.

Hazánkban is elindult már hódító útjára a keskenyfilm. Kultúrát terjesztő, nemes erkölcsöket fakasztó, krisztusi szellemet erjesztő erejét felismerték már a nép hivatott vezetői. Nálunk is mind több keskenyfilm-gép kerül eladásra és mind több jogosítványt adnak ki a keskenyfilmek játszásához.

Kisebb helyeken, hol a normálfilmeket pörgetni nem

kifizető, továbbá az egyesületi életben és az oktatásügynél mind nagyobb szerephez jut a keskenyfilm.

Kikerülhetetlen, hogy foglalkozzunk vele, megismerjük lehetőségeit. Hogy jól ki tudjuk aknázni jótékony hatását, ismernünk kell az utakat és módokat, amelyekkel munkáját krisztusi törekvéseink szolgálatába állíthatjuk.

E jelen útmutatás ezeket a szükséges ismereteket nyújtja. Éppen azért meleg ajánlással helyezem a nép vezetőinek asztalára.

MIHALOVICS ZSIGMOND

*pápai prelátus, az Actio Catholica
országos igazgatója*

I. RÉSZ:

NÉMA KESKENYFILM

A film-méretetek

Amikor néma keskenyfilmekről beszélünk, nem mindig az amatőrfilmeket értjük. Könyvecskénket úgy ígyekeztünk megszerkeszteni, hogy az amatőrfilmet a hivatásosak keskenyfilmjétől széjjelválasztottuk.

Általában a néma keskenyfilmek három méretben használatosak. A *keskenyfilm mérete 16 mm* s a tulajdonképeni *amatőrök filmje 9 1/2—8 mm*. Ezzel a megkülönböztetéssel azonnal tisztában lehetünk, hogy az utóbb említett két méret az, melyek olcsóságuknál fogva a szélesebb néprétegek számára is hozzáférhetők.

A 16 mm-es keskenyfilmet is használják az amatőrök, habár ennek az ára mind között a legdrágább. Ez a méret az igényesebb amatőrök filmje s azoké a keskenyfilmeseké, akik felvételeiket nem a szűk családi és baráti körben, hanem a nagy közönség előtt vetítik. A 16 mm-es keskenyfilmre készülnek az orvosi, mérnöki és egyéb *tudományos felvételek* és erre készülnek például az idegenforgalmi *propaganda-filmek* is. Nem tévesztendő össze azonban azzal a 16 mm-es keskenyfilmmel, amely az alsó és felső iskolákban mint *oktató* anyag kerül vetítésre. Tudniillik ezek a 16 mm-es keskenyfilmek normálfilmről vannak átmásolva. Mindez azonban csak megerősíti azt a tényt, hogy a 16 mm-es keskenyfilm a legjobban felhasználható mindenki számára.

A két kisebbik méret, amelyet talán *amatőr kisfilm*-méret néven nevezünk el, a 9 1/2—8 mm-es film. Ez a két

méret nyersanyag ára egyharmadát teszi ki a 16 mm-es film árának. A $9\frac{1}{2}$ mm-es film perforációja a szalag közepén van elhelyezve és így a képkihasználás teljesen a film széleig terjed. Ezen film kihasznált képnagysága minimális különbséggel azonos a 16 mm-es filmszalag képnagyságával, tekintve, hogy ezen film kétoldali perforációja igen sok helyet vesz el. Mindamellettt ezt a középen perforált film-méretet — habár ennek beszerzési ára igen olcsó — nem ajánlhatjuk teljes lelkiismeretességgel.

A $9\frac{1}{2}$ mm-es film *francia* szabadalom és ugyanott van a legnagyobb mértékben is elterjedve. Tekintve olcsó beszerzési árát, Magyarországon is igen nagymértékben elterjedt és jelen pillanatban az elterjedését csak az akadályozza meg, hogy ezt a nyersanyagot kevés kivétellel csak Franciaországban gyártják és ez már igen jó ideje nálunk nem kapható.

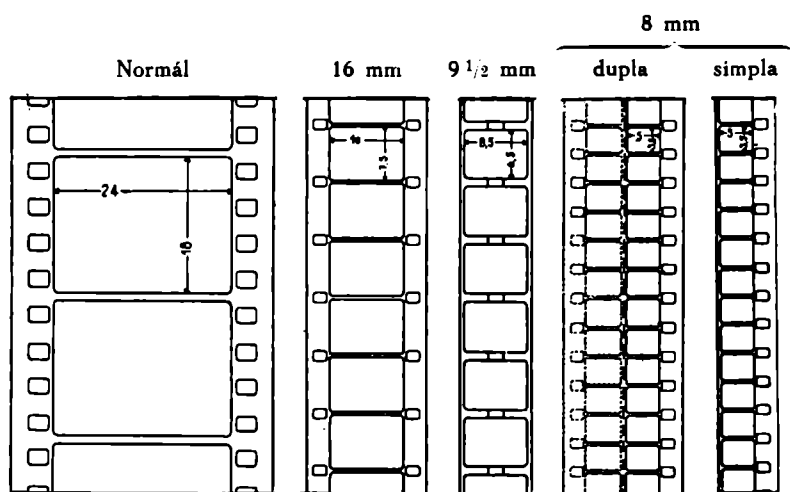
Nagy hátrány még az, hogy e film rendkívül kis mennyiségben van a kazettába helyezve ($9\frac{1}{2}$ m), mely hosszúság felvétele nem egész egy perc alatt történik és így állandó kellemetlen utántöltést tesz szükségessé. A filmszalag közép-perforációja, illetőleg a középperforáció-kép továbbítása nagy mértékben rongálja a filmet.

A 8 mm-es keskenyfilm habár képnagysága a legkisebb, mégis filmkímélés, olcsóság, anyagjóság és praktikusság szempontjából óriási elterjedésre számít.

Alant közlünk egy táblázatot különböző méretű keskenyfilmek vetítési időtartamának összehasonlítására, amelyből láthatjuk azt, hogy tulajdonképpen mely film, milyen hosszúsággal, mennyi vetítési időt vesz igénybe.

	8 mm-es			$9\frac{1}{2}$ —16 mm-es		
1 méter	—	perc	17 mp	—	perc	8.5 mp
5 „	1	„	15 „	—	„	42 „
10 „	2	„	30 „	1	„	15 „
30 „	7	„	30 „	3	„	45 „
60 „	15	„	— „	7	„	30 „
120 „	30	„	— „	15	„	— „

A fenti vetítési idő másodpercenkénti 16 képkocka sebességére vonatkozik. Végül meg kell jegyeznünk, mint összehasonlítást azt is, hogy a 8 mm-es filmen 1 m-es hosszúságon 264 képkockát fotografálunk, a 9 1/2—16 mm-es keskenyfilmen ezzel szemben szintén 1 m-en csak 132 kockát.

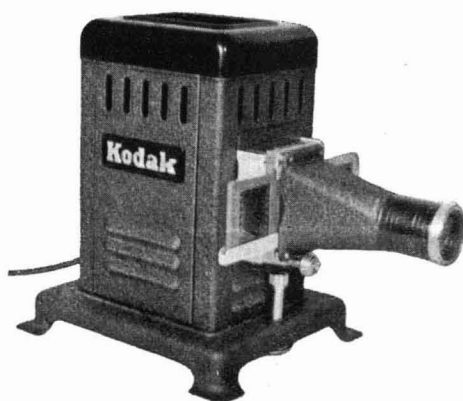

FOTO SEBESFI-nél

KINO SEBESFI-nél

Diapositiv vetítők
SEBESFI-nél

BUDÁN

SEBESFI JÓZSEF

foto — kino szaküzlet

BUDAPEST,

XII., Krisztina-krt. 61.

Miért éghetetlen a keskenyfilm?

A keskenyfilmek elterjedését különösen az tette népszerűvé, hogy ezen filmek *nehezen gyúló és egyáltalában nem robbanó*, úgynevezett biztonsági anyagból készülnek, szemben a normálfilmek könnyen gyúló, robbanó anyagával. Ennek az a magyarázata, hogy a keskenyfilmeket gyártó laboratóriumok a film nyersanyagát úgynevezett acetilált cellulóze alapanyagból készítik, míg a normálfilm nitro-cellulózéból készül.

A keskenyfilmek, beleértve a később tárgyalandó hangos keskenyfilmeket is, mind ilyen éghetetlen anyagból készülnek, ezeknek a filmeknek a vetítése igen nagyfokú tűzrendészeti könnyítések mellett lehetséges, a vetítógép szobában vagy a nézőközönség soraiban bárhol elhelyezhető a nélkül, hogy az bármely szempontból akár a kezelőjére, akár a nézők számára tűzveszélyt jelentene.

A keskenyfilmek előhívása

A keskenyfilmeket általában ú. n. *fordítósfilmre* készítik. Ezzel az eljárással igen nagyfokú költségmegtakarítást érünk el. Tulajdonképpen ez az eljárás nem is tartozik az amatőrre, mert hiszen a filmek árában rendszerint az előhívás bennfoglaltatik és így a felvétel készítője nem is törődik azzal, hogy a filmje hogyan és milyen eljárással került hozzá vissza.

A fordító eljárás lényege, hogy a filmet — nem úgy, mint az álló fényképeknél, negatívra — *azonnal pozitívrá* hívják. Az eljárás laboratóriumi útját nem óhajtjuk itt részletezni. Lényege az, hogy a filmet kétszer világítják meg. Erre a fordítás anyagra való fotografálás, vagy esetleg negatívra való fotografálás különbözőségét szeretnénk egynéhány szóval érzékeltetni. A fordítósfilm igen finom szemcsészetű és a vetítésnél is ennek megfelelő képtisztaságot ad.

A fordítósfilmnél csak egyetlenegy példányt kapunk, azt, amire a felvételt készítettük és ha erről több példányt akarunk készíteni, úgy *dup.-negatív* útján érhetjük ezt el. Természetes az, hogy ez a dup.-negatív sokkal szemcsésebb lesz, mintha esetleg eredetileg negatívra készítettük volna el felvételünket. Egyes példányokat fordítás anyagra is lehet másolni.

Ezzel szemben azok a keskenyfilmesek, akik felvételeiket először negatív-anyagra készítik, a pozitívrá való átkopíroztatásnál kiegyenlíttethetik az expozíciós hibákat. *A negatív-anyagról annyi kópia húzható le, amennyi jólesik.*

Ha a filmek *árával* kapcsolatosan összehasonlítást akarunk tenni, akkor mindenesetre figyelembe kell vennünk, hogy a fordítósfilm drágább, mint a negatív-film, tehát azon esetben, *ha előreláthatólag tudjuk azt, hogy a filmünk-ből több példányt akarunk készíttetni, akkor azt okvetlenül negatívra készítsük,* tekintve, hogy a többlet-példányok a pozitív-film csekély ára következtében sokkal olcsóbb kalkulációt tesznek lehetővé.

A filmkészítésről bő ismertetőt nyújt

LOHR FERENC könyve:

A filmszalag útja

Kapható: Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 18. Egyetemi könyvesbolt.
Ára 10.— P

Szín- és fényérzékenység

A különböző méretű keskenyfilmek ugyanúgy, mint az álló felvételekhez szükséges filmek, különböző érzékenységekben kaphatók. Ezek az érzékenységek részben *fényre*, részben *színre* értendők.

A *fényérzékenységet* a Scheiner- és Din-fokok határozzák meg. Minél magasabb bármely fok, annál nagyobb a fényérzékenység és annál kisebb megvilágítás szükséges a felvételhez.

A keskenyfilm-felvevőgépnél a megvilágítási idő meghatározása a lencsenyílás nagyobbításától, illetőleg szűkítésétől és a film sebességétől függ. Erre azonban később fogunk visszatérni. Most csak szeretnénk a filmbevásárlással kapcsolatosan néhány útbaigazítást adni.

Az érzékenység legrégebbi foka a Scheiner-rendszer, minél magasabb a Scheiner-fok, annál érzékenyebb a film. Három Scheiner-fok felfelé kétszeres filmérzékenységet, lefelé fele filmérzékenységet jelent. 17 Scheiner-fok kétszerolyan érzékeny, mint 14 Scheiner, de csak fele olyan érzékeny, mint 20 Scheiner. A Din számítás nem alakítható át teljesen a Scheiner-fokokra és az átalakítás is csak hozzávetőleges.

Alant közlünk egy kis táblázatot, amely némi útbaigazítást nyújthat a keskenyfilmesek számára:

17 Scheiner	7/10 Din
20 „	10/10 „
23 „	13/10 „
26 „	16/10 „
29 „	19/10 „

Keskenyfilmeseink azonban fogjanak hozzá, hogy *lehetőleg egyféle gyártmányú nyersanyagot* használjanak. Ezzel az egyféle nyersanyag használatával idővel beidegződik a pontos expozíció. A külső, szabadban készítendő felvételekhez alacsonyabb Scheiner-, illetőleg Din-fokú film vásárolható, amely olcsóbb is. A belső felvételek, műfényvel megvilágított felvételek, vagy igen rossz világítású témákhoz a kissé drágább, magasabb érzékenyséű film beszerzése szükséges.

A *színérzékenység* is egy igen fontos része a nyersanyag beszerzésének. A legtöbb fordítósfilm, amit a keskenyfilmes használ, az ú. n. *panchromatikus film*, melynek fényérzékeny emulziója minden segédeszköz nélkül adja vissza a legszebb tónusokat.

A panchrofilm tónusa minden szűrő nélkül is sokkal plasztikusabb, mint az ú. n. ortochromatikus keskenyfilm, amely nem egyformán érzékeny a természetes színhatásokra és ezeket csak különböző szűrők közbeiktatásával éri el.

**9 $\frac{1}{2}$ mm-es keskenyfilmek és gépek
legrégebbi képviselője**

AMATEUR KINO SERVICE

BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI-ÚT 23. — TELEFON: 143—399.

**Kizárólag keskenyfilmmel foglalkozó
szaküzlet.**

*Raktáron 8—9·5—16 mm-es, az
összes gyártmányú felvevő- és
leadógépek, felszerelések, vala-
mint nyers- és műsorfilmek.*

Modern laboratórium.

A felvevőgép és optika

A felvevőgép beszerzése tisztára anyagi helyzetünktől függ. Elhatároztuk már, hogy milyen méret lesz az, amelyre dolgozni fogunk. Előttünk van azonban, hogy milyen gépet vásároljunk. *A gépbevásárlásnál a felvevő optika fényerőssége, a gép mechanikája, a változtatható objektívek, parallaxis kiegyenlítés stb. dönti el annak árát.*

A felvevőgépek rúgószerkezetre működnek és egyszerű kézi felhúzással gombnyomásra működnek, olyképen, hogy 1 másodperc alatt 16 képkockát rögzítenek. E szerint a rögzítés szerint az expozíciós idő $1/36$ -od másodpercrek felel meg. Ennek az alapexpozíciónak a figyelembevétele az, amelynél láthatjuk, hogy gépünk mily felvételekre alkalmas.

Könnyebben beszerezhető és *olcsóbb készülékek* lencséjének fényereje 3.5 vagy 2.7. A gépek úgy vannak megkonstruálva, hogy a fényrekeszük szabályozható és a lencséjük $1\frac{1}{2}$ méteren kívül eső távolságra minden méter *beállítás nélkül* élesen fognak rajzolni. Azok a tárgyak, amelyek $1\frac{1}{2}$ méteren belül esnek, előtétlencse-sorozat útján is élesre állíthatók.

A nagyobb fényerejű lencsékkel felszerelt gépek, amelyek természetesen *drágábbak, távolsági beállítást* teszik szükségessé. Ezeknek a gépeknek a lencséje csigamenetben van a gépre szerelve, s a rekeszbeállításon kívül távolságbeállító skálával is rendelkeznek.

Legújabban egyes gyárak készítenek már oly géptípusokat is, melyeknek nagy fényerejű optikája (1.5) is a

MARXTON

az új keskeny (16^{mm}) hangos filmvetítógép

magyar gyártmány.

VMS típus = keskeny-filmszínházak számára.

VMK „ = hordozható táskakivitel.

VMA „ = az amatőrök házi hangosgépe.

GYÁRTJA:

MARK és MÉREI

Első Magyar Repülőműszergyár

Budapest, VI., Bulcsú-u. 7.

Telefon: 290—555.

fix fókusza van beszabályozva. Egyébként a nagy fényerejű lencsék távolsági beállítására igen nagy mértékben kell ügyelni. *Minél jobbak a fényviszonyok, annál kisebbre vehetjük a lencsenyílást* és ezáltal az élességi határok tágulnak. Napsütéses időben, erős fénynél, havasok között a mélység-élességi határok is bővülnek. Minél nagyobb a lencsenyílás, annál jobban szűkülnek a mélységélességű határok és annál fontosabb a pontos távolsági beállítás. A távolságot a gép lencséjétől egyszerű mérőszalaggal mérhetjük le.

Már fentebb említettük, hogy a gépek általában a *másodpercenkénti 16 képkocka felvevősebességre* vannak beszabályozva, melyek 1/36-od másodperces expozíciónak felelnek meg. Ez a képsebesség az, amely a normál mozgási sebesség. Vannak olyan gépek, melyeknél a sebesség a felvételnél különböző mértékben szabályozható. Ezek a sebességek rendszerint másodpercenként 8—16—24—32—64 képkocka.

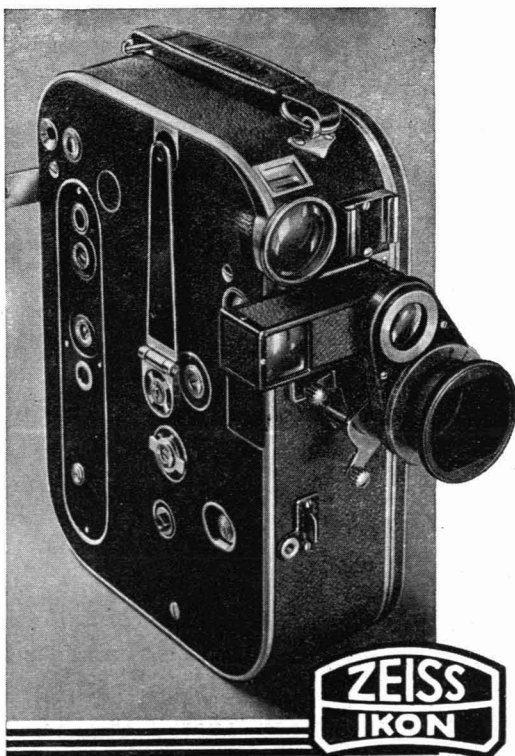
A 8-as képsebesség beállítása akkor fontos, ha a fényviszonyok kiexponálásához a normálmozgást megörökítő (16-os) sebesség nem volna elegendő. Ilyen felvételeknél nagymértékben ügyeljünk arra, hogy ha mozgó cselekményt örökítünk meg, úgy ez a mozgás csak egészen lassú legyen, vagy esetleg teljesen álló téma, tekintve, hogy a vetítógép 16-os képkocka-sebessége mellett képünk tempója ne gyorsuljon fel. A 16-os sebesség az általános felvételi sebesség. A 24-es sebesség a hangos-keskenyfilmek tempója, melyet amatőrök ne használjanak fel. A további sebességek a 32 és 64 képkocka-sebességek másodpercenként.

Az utóbbi 64-es beállítás az, amely a tulajdonképeni *lassított felvételt* adja a vetítés alkalmával. Ezeknél a felvételi sebességbeállításoknál a legfontosabb, hogy a lencsenyílást megfelelően állítsuk be. *Az alapbeállítás mindig a normál mozgás sebessége (16-os) legyen.* A 8-as sebesség a 16-os lencsenyílásnak megfelelő sebességnek a fele legyen, a 32-es ennek a kétszerese, a 64-es ennek a négyszerese.

EXPOZICIÓS TABLAZAT.

8	képkockabeállítás	1	másodperc	alatt	1/18-ad	mp
16	"	1	"	"	1/36-od	mp
32	"	1	"	"	1/72-ed	mp
64	"	1	"	"	1/144-ed	mp

Mint egy napló, olyan a mai ember kezében a **MOVIKON 16**, a megbízható **ZEISS IKON**

keskenyfilm-kamara. Valóságos „élő” képekben örökíti meg mindazt, amiben az ember kedvétel. A keskenyfilmmező, ha a

MOVIKON 16 van a kezében, a legtökéletesebb filmek minden finomságát kihozhatja ennek a gépnek technikai berendezésével. Közvetlen beállítás a filmen, gyorsított és lassított felvételek, változtatható megvilágítási idő, — a

MOVIKON 16 tehát olyan lehetőségeket nyújt, mint a filmműtermek gépei.

Fotókereskedője szívesen bemutatja Önnek!

Magyarországi vezérképvislet:

Jurány Henrik
Budapest, IV.,
Váci-utca 40.

Felvétel

A filmbefűzés különböző gépek használati utasítása szerint történik. Általában azonban nagy a hasonlatosság a töltések között.

Vannak napfénytöltésű orsók és vannak kazettás filmek. Ezen utóbbiak mindenesetre könnyebb lehetőséget adnak a gyors filmváltásra és esetleg a bármikor felvétel közben is váltogatható színes és fekete-fehér filmek cserélésére.

A keskenyfilmesekek, különösen kezdeti stádiumban gyakran fognak „*salátázni*”, ami tulajdonképpen nem más, mint a helytelen filmbefűzés. A film a gépben összeugrik, összegyűrődik és a rúgószerkezetet hiába húzzuk, a filmünk nem fog megindulni.

Ha kazettás a gépünk töltése, akkor legfeljebb a gép kinyitása után az a darabka romlik el, illetőleg kap fényt, amely éppen a kazettából kilátszik. Nagyobb baj azonban, ha napfénytöltésű filmorsónk gépét nyitjuk ki és próbáljuk a filmet megígazítani. Ilyen esetben rendszerint az egész filmünk kárba megy. A fentiekből láthatjuk, hogy különösen az ilyen napfénytöltésű orsók befűzésére kell nagy gondot fordítanunk.

Abban az esetben, ha már olyan tapasztalattal rendelkezünk, hogy esetleg filmünket sötétkamrában vagy bárhol, ahol teljes koromsötétség uralkodik, tudjuk helyreigazítani, akkor nagyobb biztonsággal lehetünk gépünk használata iránt. Vigyázni kell arra, hogy esetleg a sötétkamrában való

gépnyitásnál tényleg teljes feketeség uralkodjon, mert esetleg a piros fény ugyanolyan kárt tesz a filmben, mintha az teljes napfény mellett lenne kezelve.

A keskenyfilmesek felvételeiket *állvány nélkül, kézből* készítik, melyhez mindenesetre legnagyobb nyugalom szükséges. Azok, akik idegesek, kezük remeg, nem fognak olyan nyugodt felvételt készíteni, mint akik nyugodtan, rezgésmentesen tudják gépüket tartani. Természetes az, hogy minden keskenyfilmes arra törekszik, hogy felvételét bármikor, riportszerűen, állvány komplikált felállítása nélkül készítse.

Allvány használata mindig ajánlatos, ha hosszú gyújtótávolságú (teleobjektív) lencsékkel készül a felvétel. Ilyen esetben a felveendő téma hatványozott mértékben van felnagyítva és ha ehhez hozzákalkuláljuk a vetítésnél való nagyítást is, úgy képünk ezen két nagyítást összevéve nagymértékben fog reagálni a legminimálisabb rezgésre is.

Allvány nélküli felvételeknél *a gépet erősen magunkhoz szorítva, lehetőleg mozdulatlanul tartsuk* és különösen akkor ügyeljünk a mozdulatlan tartásra, amikor a rúgó-szerkezetet gombnyomásra megindítjuk, illetőleg elengedjük.

A keresőn át nézzük a felveendő témát. Abban az esetben, ha a téma mozgásban van, távolodik vagy közeledik, úgy a keresőn át állandóan figyelve, igen kis szögben forgassuk a felvevőgépet és hagyjuk a rúgó-szerkezetet működni addig, amíg azt a folyamatos mozgás megkívánja.

Egyízben már megindított felvételünkkel ne ugráljunk át az egyik személyről a másikra, hanem ha okvetlenül mind-ezeket meg akarjuk örökíteni, úgy először álljunk le a pergetéssel, menjünk át a másik témára és itt újra indítsuk meg a felvevőgépet. Óvatosan azonban minden mozgás megengedett.

A mozifilmnél *ne a gépet mozgassuk, hanem a téma legyen mozgó.*

Igen sokan abba a hibába esnek, hogy tájakat szeretnek panorámozni. Nem mondjuk, a panoráma néha nagyon fontos és hízagpótló érdekessége lesz a filmnek, de vigyázzunk

arra, hogy minél nagyobb távlatot panorámázunk, annál lassúbb legyen a géppel való kísérés. Minél közelebb van a téma, annál jobban gyorsulhat, azonban ez a gyorsulás is tulajdonképpen egy lassú körfotografálás.

Ha gyorsan mozgó témát akarunk követni, úgy a gépnek panorámaszerű forgatása gyorsabb is lehet, csak az a fontos, hogy a keresőben a mozgó személy vagy egyéb *kép folyton benne legyen*. Ily esetben nem fontos az, ha a háttér, ha történetesen az nagy távlat is, gyorsan vonul el.

Igen hatásos képeket kaphatunk alulról-felfelé vagy felülről-lefelé való panorámázással oly esetekben, amikor gépünkkel kellőleg hátramenni nem tudva akarunk épületet, templomot stb. fotografálni.

Vigyázat a közeli felvételeknél!

A keskenyfilm felvevőgépeknél a kereső tengelye a lencse optikai tengelyétől egy kissé eltér. Egészen közeli, ú. n. *premier-plan* felvételeknél különösen a lencse képtengelye nem egyezik a képhatárral. Ennek a szabálynak nagyobb távolságoknál nincsen jelentősége, mert ez fokozatosan kiegyenlítődik. Itt amit a keresőben látunk, a képen is megtaláljuk.

A kezdő keskenyfilmesek esnek abba a hibába, hogy ezeknél a közeli felvételeknél a személyek vagy mozgó szereplők feje, vagy félben vagy egészben hiányzik. A közeli felvételeknél ne a szereplő fejének középpontjára állítsuk be a keresőt, hanem a felveendő arc közepétől balra, jobbra vagy magasabbra, mélyebbre. Attól függően, hogy a lencse miképpen van a gépbe helyezve.

Minél közelebb van az objektív a keresőhöz, annál kevésbé kell erre a szabályra ügyelni. Ezt a fentebb említett szabályt hívják a *parallaxis szabályának*.

Objektívek

Keskenyfilm felvevőgép optikák gyújtótávolsága rendszerint 17—75 mm. Ez azt jelenti, hogy a lencse látószöge kb. 25—30°.

Minél kisebb egy lencse látószöge, annál hosszabb a gyújtótávolsága. Hosszú gyújtótávolságú lencse közelebb hozza a tárgyakat, tehát tulajdonképpen messzelátó hatását éri el. A nagy látószögű lencse gyújtótávolsága rövidebb, mint a normális objektív. Ezt a lencsét akkor használják, ha valamely tárgy vagy személy oly szűk helyen van a géptől, hogy az a felvételnél teljes egészében nem tudná megörökíteni. Ezzel a rövid gyújtótávolságú ú. n. „weitwinkel” lencsével közeli távolságból hátramenés nélkül kapjuk a képet teljes egészében.

FILMFELVEVŐK FOTÓGÉPEK VETITŐK

R É S Z L E T C S E R E DIJTALAN SZAKTANÁCS

Hangfelvevő-készülék beszédre és zenére,
erősítő berendezés közvetítésre, kézi hajtású
vetítők falura, vetítőasztalok összecsukszó
kivitelben. — Áttekereslők stb. készítése.

Finom mechanikai műszerészüzem.

Rádiólaboratórium.

Grammofonok — hanglemezek — rádiók!

LÁNG TIBOR: Rákóczi-út 9.

TELEFON: 14—35—48.

Filmfelirat készítése

A feliratok teszik a keskenyfilmeket összefüggővé.

A feliratokat igen egyszerűen és olcsón lehet a saját gépünkkel házilag elkészíteni. Mindenesetre ezen házi elkészítéshez is egy speciális feliratkészítő szükséges. Célszerű kevésbé érzékeny, de a rendkívül olcsó, pozitív filmre fotografálni a feliratokat. Legtöbb esetben a pozitív anyag használatakor, egyszerű negatív hívás után a feliratszalag már vetíthető.

A feliratokat fényes, ú. n. mutációs papírra írjuk fekete matt festékkel vagy tussal, vagy fekete papírra fehér festékkel.

Az állítható lencsés gépek tulajdonosainak az élesség beállítása a lencsétől a feliratig nem jelent különösebb nehézséget, míg a fix fókuszú gépek tulajdonosai egyszerűen előtétlencsét használnak.

Ö s s z e t a r t á s
G a z d a s á g i S z ö v e t k e z e t
A. C. Filmszolgálat
(Összetartás Filmszolgálat)
Budapest, VIII., Röck Szilárd-u. 37.
Telefon: 130—649.

Egyes képek nagyítása

A keskenyfilmek egyes képkockáit nagyítani lehet.

Gyakran fog előfordulni, hogy szeretnénk egy kedves jelenetet állóképek formájában is megörökíteni, különösen olyan esetekben, amikor meg nem ismételhető jelenetekről van szó.

Nagyítás előtt szükséges, hogy a pozitív filmszalagról — feltéve, hogy az fordítósfilmre készült — előzetesen egy negatív készüljön. A közbeeső negatív elkészítése azzal az előnnyel is jár, hogy azt mindjárt nagyobb méretben is elkészíthetjük és erről a megnagyított negatívról ismételt nagyítással nagyméretű pozitív képet nyerhetünk.

Negatív anyagnak legjobban a rendes brómezüst lemezek vagy filmek felelnek meg. Mindenesetre az a lényeg, hogy lágyan dolgozó anyagra készítsük ezt el, mert a fordítósfilm igen finom szemcsés lévén a róla készült negatív keménységre hajlamos.

A kapott negatív valószínűen igen *szemcsés* lesz és ezért ajánljuk, hogy a megnagyítandó filmréteg oldalára egy cseppnyi glicerint csepegtessünk és azt egyenletesen elsimítsuk, azután a filmet két üveglap közé helyezzük olymódon, hogy légbuborékok ne jelentkezzenek. Ez megszünteti a réteg egyenetlenségét, a sérülések és szemcsézettség által okozott zavarokat, azonkívül a vékony üveglapok segítségével egyenletes felületet nyújt. Ezzel az eljárással csaknem *szemcsementes, hibátlan nagyításokat* érhetünk el.

A keskenyfilm ragasztása

Legfontosabb teendő a film egyik emulziós oldalának leggondosabb lekaparása és utána való megtisztítása. A keskenyfilmet a közönséges filmragasztó nem fogja. A keskenyfilm ragasztó speciális keverékének főanyaga a jégacet.

A filmet ragasztóprés közbeiktatásával ragasszuk össze olyképen, hogy a lekapart emulziórétegtől megtisztított filmet összeillesztjük a film fényes felével. Mielőtt azonban a ragasztandó filmet összepréseljük, egy ecsethúzásnyi ragasztófolyadékot teszünk rá, utána préseljük. Néhány másodperc múlva a prést kiengedjük és abban az esetben, ha az emulziós réteg tökéletesen le volt kaparva és meg volt tisztítva az esetleges piszoktól, úgy a filmnek okvetlenül ragadnia kell.

Tanácsoljuk, hogy minden filmünk elejére zöld színű, végére piros színű jelzőszalagot ragasszunk, mely által sok bosszúságtól kíméljük meg magunkat, a film esetleges fordítva, végén történő befűzésétől.

Az Összetartás Gazdasági Szövetkezet Optika és Fotocikk-kereskedő tagjai:

Calderoni és Társa V., Vörösmarty-tér 1.
L. Door L. IV., Petőfi Sándor-utca 7.
Libál Lajos IV., Veres Pálné-utca 7.
Nagy István VI., Teréz-körút 1/c.
Schmidt N. IV., Mária Valéria-utca 5.
Szakál Géza V., Dorottya-utca 11.
Zibrinyi Kálmán I., Krisztina-tér 3.

Filmvászon

A keskenyfilm vetítése speciális vetítövászon beszerzését teszi szükségessé. A keskenyfilmesek számottevő része erre nem szokott súlyt fektetni és megelégszik azzal, hogy akár az amatőr felvételeit, akár kölcsönfilmjeit, közönséges lepedőre, molinóra vagy esetleg a falra vetíti. A vetítésnél ezen esetekben tónustalan, sötét képet kap. Ezek a vetítőfelületek elnyelik a fényt. A közönséges vásznak a szolgáltatott fénynek 50 %-át eltüntetik.

Jó vetítövászon az, amely bármely anyaggal preparálva van oly módon, hogy az *semmikép átlátszó ne legyen*.

Abban az esetben, ha a filmvetítőgép házihasználatra kis fényerejű, vagy ha igényesebb használatra nagyobb fényerejű, de világosabb képet akarunk kapni, ajánljuk a *gyöngyvászon* használatát, mely képünknek kb. száz százalékkal erősebb visszatükröződést és így fénynerést ad, mint a közönséges vászon. Gyöngyvászonnak hátránya az, hogy 15 %-os oldalnézetből a kép homályossá válik.

Olyan helyiségekben, ahol a közönség nagyobb oldal-
szögben ül, ott ajánljuk a lealapozott — preparált mosható vetítövászon használatát. Ezek a vásznak vagy fix keretben vagy összeecsukható kivitelben kerülnek forgalomba. Igen jól lehet vetíteni habkővel lecsiszolt gipszfalra is.

II. RÉSZ:

HANGOS KESKENYFILM

Keskeny némafilmből hangosfilm

A keskenyfilmek hangosításának kérdése megvalósult. A megoldás nem volt egyszerű és a nehézségek ugyanazok voltak, mint amik a normálfilmnél, hogyan illesszék a hangot pontosan a képhez.

Általában, ha a laikusok ma keskeny-hangosfilmről beszélnek, akkor most is az az elképzelésük, hogy ez tulajdonképpen nem más, mint néma keskenyfilm, amit grammofoonlemez útján való hangosítással színeznék. Tényleg a normálfilmnél is az első rendszer a lemezes eljárás volt. A vetítőgépet összekapcsolták a grammofoonkészülékkel és mindazt, amit a hangszóró visszaadott, hanglemez útján adta. Ez az eljárás nem vált be, mert ha véletlenül filmszakadás fordult elő vagy ha a lemez elrepedt, úgy a hang és a kép széjjelvált és a szereplők beszédjét később hallottuk, mint ahogy láttuk.

Ma már tisztában vagyunk azzal, hogy a normálfilm hangosítása hogyan történik. Lényeg az, hogy *a hang tökéletes szinkronban van a képpel*, a filmszalag egyik oldalára fényképezik a hangot.

Mai keskeny hangosfilm rendszere ugyanez, azzal a különbséggel, hogy ezen filmet normálfilmről *optikai úton redukálják*. Vannak már keskeny hangos felvevőgépek is. Különösen az Egyesült Államokban használják amatőrök.

A filmlaboratóriumok a normálfilm negatívjáról annyi normálfilm kópiát készíthetnek, mint amennyire a moziknak szükségük van. Ugyanezek a filmlaboratóriumok ugyanezen

normálfilm negatívjairól egy speciális optikai másolási úton annyi keskeny pozitív kópiát készíthetnek, mint amennyi szükséges.

Tudvalevő, hogy a normálfilmek hangja a dupla perforáció egyik oldala mellett van, míg a keskeny hangosfilmeknél az egyoldalú perforáció mellett a kihagyott perforáció helyén van a hang elhelyezve.

A 16 mm-es keskenyfilm mennyiségben 40 %-át teszi ki a 35 mm-es normálfilmnek és ugyanez a redukció áll fenn a hangcsík szélességében és magasságában is.

A 16 mm-es filmre fényképezett másodpercenkénti 2000 rezgésű hang megfelel a normálfilm 5000 rezgésű hangjának sűrűség tekintetében. A magasabb hangok természetesen még sűrűbbek és még finomabb munkát kívánnak a laboratóriumoktól. A kutatás e téren annyira előrehaladt már, hogy *a mai keskenyfilm hangjának minősége* — feltételezve a legkorszerűbb eszközöket — *megközelíti a szabályos 35 mm-es normálfilm hangját*. Ennek nagyszerűsége annak a megoldásnak tulajdonítható, amely a kitűnő optikai másolást, azaz az optikai redukciót tette lehetővé a normálfilm hangcsíkjáról.

A keskeny hangosfilm másolásához a rendes normál pozitívfilm másolásától eltérő optikai rendszer volt szükséges, mert a hangcsík keresztirányú kicsinyítése 7:6 arányú, míg a hosszirányú kicsinyítés 2.5:1 arányú.

A keskeny hangosfilm vetítését egyáltalában nem zavarja az a körülmény sem, hogy *a film csak az egyik oldalon van perforálva* és így a filmtovábbítás is csak egyoldalú terelőfoggal történik. A képállás teljesen nyugodt és a vetítőgépek úgy vannak konstruálva, hogy a 2—4 egymás alatti terelőfogak (greifer) viszik a filmet.

Vannak olyan vetítőgép-típusok, ahol a filmtovábbítás *kalapácsos* rendszerű. A filmkímélés mindkét esetben tökéletes. *A hangos keskenyfilm leadógép minden átalakítás nélkül használható (16 mm-es) néma keskenyfilmek vetítésére.*

Egy kis statisztika a keskenyfilm fejlődéséről

Az utóbbi évek folyamán a keskenyfilmzés az egész világon hatalmas arányú fejlődést mutat. Ez a fejlődés annak köszönhető, hogy az illetékes hivatalos szervek is felismerték a keskenyfilmben rejlő kulturális és racionális előnyöket.

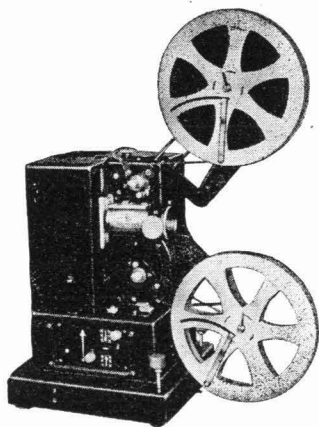
A keskenyfilmzés fejlődésének leghatalmasabb számadatait az Északamerikai Egyesült Államokból kapjuk. Itt az utóbbi 10 év alatt közel húsz millió darab keskenyfilm felvevő és leadó gépet adtak el magánosoknak és közületeknek. Az USA-nak nincsen olyan iskolája, gyár és egyéb vállalata, amely ne lenne felszerelve saját keskenyfilmvetítő helyiséggel. A keskeny hangos vetítógépek száma tízszerese a normálfilmeket játszó gépeknek.

Hasonló fejlődést látunk például Németországban, ahol körülbelül 100,000 darab keskenyfilmgép van a magánosok és közületek tulajdonában. Franciaországban a keskeny hangos mozgósínházak száma háromszorosa a normál mozik számának. A többi északi államokban is hasonlóan nagyarányú a fejlődés. Iskolai filmoktatás, idegenforgalom, reklám, propaganda, vallásoktatás, orvosi továbbképzés, tudományos kutatás majdnem kizárólag a keskenyfilmmel történik.

Nálunk Magyarországon az összes állami és fővárosi iskolák fel vannak szerelve néma keskenyfilmeket vetítő

gépekkel. Rendkívül nagy számú vállalat keskenyfilmekkel oktatja alkalmazottait. — Hangos keskenymozi száma hazánkban eddig közel 200. Évenként körülbelül 50 újabb engedéllyessel növekszik ez a szám. Néhány év és nálunk is a keskeny hangosmozik száma meg fogja haladni a normál, nagy befektetésű mozgószínházak számát.

SIEMENS

8 és 16 $\frac{m}{m}$ -es

FILMFELVEVŐ ÉS VETÍTŐ GÉPEK

a komoly amatőr és a
szakember számára.

Forgalomba hozza:

**a Magyar Siemens-
Schuckert Művek**

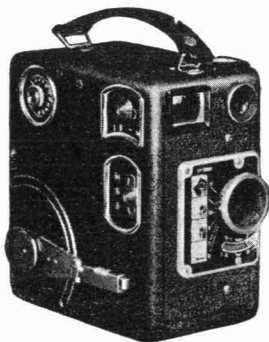
Villamossági Részvénytársaság.

Gyengeáramú osztály.

B U D A P E S T,

IV., Kecskeméti-u. 19.

Kapható minden jobb szaküzletben.

Miért gazdaságosabb a keskenyfilm a normálfilmnél?

A keskeny hangosfilm feltalálása óriási lendületet adott a mozgófényképezésnek.

Tőlünk nyugatra eső államokban keskeny hangosfilmet játszó mozik száma háromszorosa a normálfilmet játszó mozik számának.

Magánosok, közületek, iskolák, tudományos szervek ezrei azok, akik keskeny hangos vetítőgéppel rendelkeznek és műsorfilmeket mutatnak be.

A 35 mm-es normálfilm könnyen gyúló *robbanóanyag*-ból készül, szemben a keskeny hangosfilm biztonsági, *éghetetlen anyagával*.

A hangos keskenyfilm *mennyiségben 40 %-át teszi ki a hangos normálfilmnek*.

Az alant közölt kis táblázat szemléltető útmutatást nyújt ennek jelentőségéről.

	Szélesség	Magasság	Filmkocka	Tényleges képihasználat
Normálfilm	35 mm	19 mm	665.0 mm ²	18 × 21.3 mm
Keskeny hangosfilm	16 mm	7.62 mm	122.0 mm ²	7.5 × 10 mm

A 16 mm-es keskeny hangosfilm 24 képkockájának hossza 183 mm, szemben a normálfilm 24 képkockájának hosszával, amely 456 mm.

Egy orsó normálfilm 22 perces vetítési idejére 600 méter hosszúság szükséges, szemben az ugyanennyi vetítési időt kitevő 240 m-es keskenyfilmmel.

Egy teljes *keskeny hangosfilm* előadás anyaga 2 drb. 500 méteres orsó, míg a *normálfilm* előadásának anyaga 8—10 hatalmas tekercs.

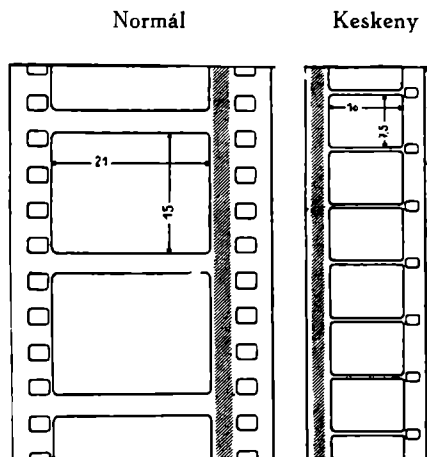
A normálfilmét játszó mozgóhoz *gépház építése* és onnan való vetítés kötelező. Keskenyfilmet a *gépház beiktatása nélkül* a közönség soraiból, akár egy alkalmi helyiségben lehet bemutatni.

Egy kétórás keskeny hangosfilm előadás anyagát, egy szünet közbeiktatásával, egy *vetítőgépen* tudjuk lebonyolítani, normálfilm ugyanilyen folyamatos vetítéséhez *két vetítőgép* szükséges.

Egy normálfilm műsor *kölcsöndíja*, kiegészítő filmmel és híradóval kb. 80 P. A keskenyfilm műsor kölcsöndíja, híradóval, kultúrfilmmel kb. 38 P.

A normálfilm kötelező gépkezelői és üzemvezetői tanfolyam tanulmányideje 12 hét, tandíja 171.— P, a keskeny üzemvezetői tanfolyam ideje 4 hét, tandíja 61.— P.

Egy normál moziberendezéshez szükséges két darab vetítőgép, kb. 16,000 P, szemben egy darab keskeny hangos vetítőgép árával, melynek ára kb. 2500 P.

Keskenymozik beruházási és üzem- költségei

Fentebb említettük azt a rengeteg előnyt, amely a keskeny hangosfilm elterjedését megmagyarázza. Alant közöljük egy hozzávetőleges költségtervezetet azoknak, akik keskeny hangos gépet szereznek be és keskenymozival üzletszerűen óhajtanak foglalkozni.

Beruházási költség, a nézőtér 200 személyes befogadására.

Hangos keskenyvetítőberendezés	kb.	2800 P
Tekercselők, orsók, ragasztóprés, vetítővászon, huzalok, pótlámpák	kb.	200 „
Agregátor, amennyiben nincsen áram	kb.	1600 „
200 drb. szék, à 5 P		1000 „

Egy heti üzemköltség szombat-vasárnap, 4 előadást véve alapul.

Filmkölcsondíj (híradó-, kultúr- és játékfilm)	38 P
Csomagolás, szállítás, adó	2 „
Aramfogyasztás előadásonként à —.60 P	2.40 „
Jegyek és reklámanyag	4 „
Terembér	10 „
Fűtés	5 „
Amennyiben nincsen áram, az aggregátor fogyasztása	3.60 P

A m. kir. Belügyminiszter Úr Önmagyméltósága
111,001/1938. B. M. szám alatt kiadott rendele-
tével módot és lehetőséget teremtett arra, hogy

tűzveszélymentes hangos **keskenyfilmmel és tűzbiztos** **géppel**

minden magyar faluban, ahol még mozi nincs,
a falu népének szórakoztatására és nevelésére
nyilvános mozielőadásokat lehessen belépő-
díjak mellett tartani.

Magyar játékfilmek.

Idegen nyelvű játékfilmek.

Zenés filmek.

Rajz-trükkfilmek.

Kultúrfilmek.

H í r a d ó k.

Érdeklődés a

PALATINUS FILMTERJESZTŐ
VÁLLALATNÁL

Budapest, VII., Erzsébet-krt. 9/11.

Telefon: *424—150.

Képszélesség és vetítési távolság a 16 mm-es keskenyfilmnél

A rendes képnagyság feltételei akkor felelnek meg teljesen, ha ülőhelyünkről a képet minden fáradság nélkül áttekinthetjük. Tehát ha egy nagy vászonhoz közel ülünk, akkor nem tudjuk a képet fáradság nélkül áttekinteni és a jelenet figyelése közben fejünket állandóan forgatni kell, miáltal a film nézésétől jobban kifáradunk.

Minél közelebb ülünk a vászonhoz és minél kisebb a helyiség, annál kisebb képfelület lesz az, ami kellemes képnézést eredményez. Ezt a tanácsot természetesen azok számára adjuk, akik a vetítésnél arra helyezik a súlyt, hogy közönségük teljes egészében kellemes, nyugodt szórakozást kapjon.

Abban az esetben, ha a helyiség, ahol a vetítés történik, nagy és nem szükséges tekintettel lenni az első sorokban ülők nyugodt képnézési szempontjaira, úgy természetesen nagyobb képfelületet is vetíthetünk.

Ezek a szempontok igen fontosak, mert ezeknek a szempontoknak figyelembevételével választjuk ki a vetítőgépet, illetőleg annak *vetítő optikáját*.

Különböző gyújtótávolságú lencsék útján, egy kis helyiségben ugyanarról a pontról kaphatunk akár egy hatalmas, akár egy kis képet is. Táblázatunk útmutatást óhajt e téren nyújtani.

Képszélesség és vetítési távolság 16 mm-es keskenyfilmnél

Különböző gyújtótávolságú objektívek használata mellett

Méter	35 mm objektív	50 mm objektív	65 mm objektív
1 m	0.30	0.20	0.15
2	0.60	0.40	0.30
3	0.90	0.60	0.45
4	1.20	0.80	0.60
5	1.50	1.00	0.80
6	1.80	1.20	0.95
7	2.00	1.40	1.10
8	2.35	1.60	1.35
9	2.55	1.80	1.40
10	2.85	2.00	1.55
11	3.15	2.20	1.70
12	3.45	2.40	1.85
13	3.70	2.60	2.00
14	4.00	2.80	2.15
15	4.30	3.00	2.30
16	4.70	3.20	2.45
17	4.85	3.40	2.60
18	5.15	3.60	2.80
19	5.45	3.80	2.95
20	5.75	4.00	3.10
21		4.20	3.25
22		4.40	3.40
23		4.60	3.55
24		4.80	3.70
25		5.00	3.85

Hasznos tudnivalók a keskenyfilm-leadóról

A technika állandó fejlődése a keskenyfilmes leadóknál sem szűnt meg és az egykori „gyermekmozitól”, valamint a későbbi amatőr készülékektől nagy, nyilvános előadások megtartására alkalmas vetítő-, illetőleg hangos leadóvá vált.

A szakmérnökök légiójának vállvetett és egy pillanatra sem lankadó munkája folytán, napjainkban már ott tartunk, hogy a 16 mm-es keskeny vetítő üzembiztonság, vetítés; a hangos leadók pedig hang dolgában igen jó eredményt mutatnak fel.

A 16 mm-es vetítők diadalútjukat az iskoláknál kezdték meg, amikoris a Magyar Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium Oktatófilm Kirendeltsége, a mai kor haladott szellemét szem előtt tartva, céljául tűzte ki azt, hogy a modern iskolai oktatás egyik sarkalatos tényezőjét, „a vetítéssel való oktatást” a magyarországi iskolákba bevezesse. Ebből a szép programból az Oktatófilm Kirendeltség aránylag rövid idő alatt máris igen sokat megvalósított, miáltal a népművelés szempontjából elvitathatatlan érdemeket szerzett. Mindezt pedig a 16 mm-es, ú. n. „iskolai oktató vetítőgéppel” érte el.

A készülékek egyszerű kezelése, azoknak kényelmes szállítási lehetőségei, egyszerű „beszerzésük” lehetővé teszi azt, hogy a legeldugottabb kis falu is hozzájusson a mai kor egyik fontos kultúrtényezőjéhez, a mozgósínházhoz.

Hosszas és kitartó munka eredményeképpen már évekkel ezelőtt forgalomba került a 16 mm-es keskeny hangosleadó típus, amely azóta is számos változtatáson, tökéletesítésen átmenve, jelenleg már igen kényes igényeket is kielégít.

A községeknek haladottabb szellemű polgárai legtöbbször az ottani egyházi hatóságok megértő erkölcsi és nem egyszer anyagi támogatása mellett keskeny hangosleadóberendezéseket állítottak üzembe, miáltal az ottani kultúrnívót lényegesen emelték, annak úttörői lettek.

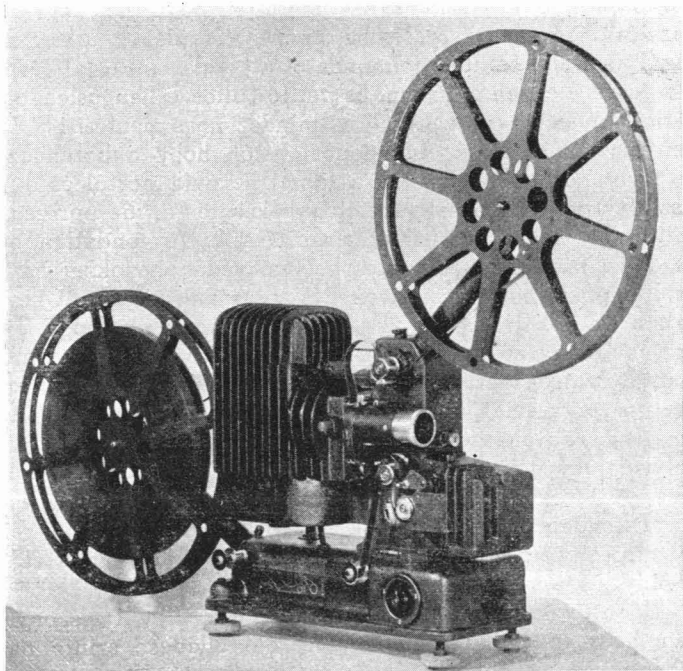

TERTA 16 mm-es filmleadó berendezések hangos és néma kivitelben.

Gyártja: TELEFONGYÁR R. T.

(Budapest, XIV., Hungária-körút 126—128.)

A Magyar Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium Oktatófilm
Kirendeltségének állandó szállítója.

A berendezések sokéves gyártási tapasztalat alapján készülnek és azok kiválóságát számos elismerőlevél igazolja. A leadóberendezések mind hangos, mind néma kivitelben igen könnyen kezelhetők, vetítéskor kitűnően átvilágított képet, hangban pedig a hangosleadók kiváló teljesítményt nyújtanak. Berendezéseink üzemben megtekinthetők gyárunkban. Vevőink részére állandó szervicet tartunk és szakértő mérnökeink díjtalan tanáccsal szolgálnak.

TERTA 16 mm-es
néma filmvetítőgépek
száma hazánkban kb. 600 db.

TERTA 16 mm-es
hangos filmvetítőgépek
száma hazánkban kb. 200 db.

A vállalkozó szempontjából megítélve, a jelenlegi mozi-konjunktúra, másrészt a falu népének kultúrszomja folytán a 16 mm-es keskeny hangos mozgóképszínház rentábilis vállalkozás.

Nagymértékben elősegítette az említetteken kívül a keskeny leadónak nagyfokú elterjedését az is, hogy annál pl. nem okvetlenül szükséges külön gépháznak építése, amit nélkülözhetővé tesz az is, hogy kitartó laboratóriumi kísérletek eredményeképpen immár hosszabb idő óta forgalomban van a már nem robbanó film.

Sajnos, a tapasztalat azt mutatja, hogy az „egyszerű kezelés” jegyében forgalomba hozott készülékek alkalmazásánál az előbb említett jelmondatot a gondatlansággal tévesztik össze. Legyen a 16 mm-es vetítő-, illetve hangosleadónak bármilyen egyszerű a kezelése, mindez nem mentesíti a keskenymozgóképszínház tulajdonost attól, hogy a berendezést ne tartsa állandóan tisztán, a filmet ne óvja portól és egyéb tisztátalanságtól. A kapubetétbe bekerülő apró porszem a vetítésnél többszörös nagyításban látszik. A gondatlan gépkezelő a filmtekercseket nem helyezi védődobozokba, hanem azok napokig por és szennyeződés hatásának kitéve ott hevernek a vetítőhelyiségben. Felesleges mondanunk, hogy ez a por és szennyeződés belekerül a kapubetétbe és már az előbb említett vetítési hibán kívül, magának a filmnek is árt, mert ezek a porszemek a film anyagát is megsértik. A hangos keskeny vetítőkészülékbe beépített szellőzőkerék a vetítőhelyiség levegőjével együtt a port is belefújja a gép belsejébe. A lerakódott porréteg a kondenzort sem kíméli meg. Ha a kondenzort nem tartjuk tisztán, a lerakódott porréteg folytán a vetítőlámpa fénye csak csökkentett mértékben érvényesül.

Igen gyakori a tapasztalat, különösen vidéki viszonylatban, hogy nagyfokú áramingadozások fellépése szinte napirinden van. A fokozott teljesítményre igénybevett vetítőlámpa élettartama amúgyis korlátozott és a nagyfokú áramingadozások ezt még jobban befolyásolják. Ezen a bajon egy megfelelő autótáranszformátor közbeiktatásával segíthetünk. A berendezés időközönkénti felülvizsgálása, annak állandó tisztántartása a keskeny-mozgóképszínház tulajdonost sok kellemetlenségtől óvja meg.

Fentieket szem előtt tartva, a 16 mm-es vetítő-, illetőleg hangosberendezés, üzembiztonság, vetítés és hangleadás dolgában a normál mozgóképszínházzal egyvonalban halad és teljesíti kultúrmisszióját.

A keskeny vetítőgépek elektromos ismertetése

Áram minősége

Az áramforrások, melyek a vetítőgépek üzemét ellátják, rendszerint 110—120 és 220 voltosak. Ritkább esetekben 150 voltos feszültséggel is találkozunk.

Egyen- és váltóáram

A néma vetítőgépek rendszerint univerzálisak, azaz egyen- és váltóáramra minden áramalakító közbeiktatása nélkül használhatók. Azoknál a gépeknél, ahol nincsen feltüntetve, hogy univerzálisak-e, úgy ha bekapcsoljuk a gépet és a motor szalad, úgy az áramnem rendben van. Ha nem indul a motor, habár a feltüntetett feszültség értéke azonos, úgy azonnal kapcsoljuk ki, mert a motor ezek szerint csak egyen-, illetőleg csak váltóáramra működik.

Transzformátor

A vetítőgépek, legyenek azok néma vagy hangos rendszerűek, általában 110 voltos feszültségre működnek. Abban az esetben, ha a vetítőgépen nincsen beépített beállítható transzformátor (ellenállás), úgy okvetlenül közbeiktatandó.

A transzformátorok minden feszültségről való áramredukálással kaphatók és kezelésük rendkívül egyszerű.

Áramátalakító (umformer)

Motoros áramátalakító. Amennyiben egyenáramú hálózatról akarunk hangos vetítógépet működtetni, úgy umformerrel (motoros áramátalakító) kell az áramot váltakozó árammá átalakítani. A hangos vetítógép kizárólag csak váltóárammal működtethető.

Akkumulátor üzemű keskeny vetítógépek

Akkumulátort használhatunk a néma keskeny vetítógépek világítása részére abban az esetben, ha a meglévő vetítógépet egy megbízható műszerésznél átalakíttatjuk kézi hajtásra. A lámpa kicserélendő 4—6—10—12 vagy más voltszámra. Természetesen a gép továbbra is használható hálózati áram esetén.

Vetítőlámpák

A vetítőlámpák kétféle típusban készülnek. A normál típusúak azok, melyek 110 vagy 220 voltosak. Léteznek azonban olyan vetítőkészülékek, melyekben kis feszültségű lámpák nyernek alkalmazást, például 30—35—37.5 voltosak. Ezek a lámpák nagyobb fényerőt adnak abban az esetben, ha a vetítógépen levő gombot szabályozzuk, illetőleg a lámpának nagyobb feszültséget adunk. Ezek a lámpák olcsóbbak, mint a normál 110—220 voltos lámpák, azonban élettartamuk ezeknél sokkal kevesebb, mert a rendszerint túlfeszített izzítás a lámpa élettartamát nagymértékben csökkenti. Minden esetben a legfontosabb a vetítógépek

nagymértékű ventilációja, mert a jó hűtés is meghosszabbítja a lámpa élettartamát.

A vezetékek

A vezetékek bekötését lehetőleg villanyszerelővel végeztessük. Mindenesetre tanácsos egy zsebvoltmérő beszerzése, mellyel bárhol és bármikor kontrollálhatjuk az áramfeszültséget és így igen sok bosszúságtól és kártól kímélhetjük meg magunkat. — Tűzrendészeti előírás, hogy ott, ahol az áramvezetés a közönség között történik, gumival erősen szigetelt kábelt kell használni.

Hálózati villanyáram pótlása — Aggregatum

A keskenyfilmek elterjedésével, különösképpen a rendes hangos mozi műsornak keskenyfilmre való áttevésével és a műsoros keskenyfilmvetítés belügyminiszteri rendezésével kapcsolatban előállott az a probléma, hogyan lehet a vetítést megoldani olyan helyiségekben, ahol hálózati villanyáram nem áll rendelkezésre.

A keskenyfilm előadása maga aránylag kis befektetéssel bárhol megtörténhet, hiszen a keskenyfilm ú. n. tűzbiztos film, miért is nem kell hozzá a rendes filmvetítésnél előírással vasbetonból való vetítőkamra és sok más, a normálfilmet terhelő előírás sem vonatkozik rá. Kézenfekvő tehát, hogy azok kisebb városokban és falvakban is vetítésre kerüljenek. Kultúrház, vendéglői helyiség vagy hasonló mindeközül rendelkezésre áll, de éppen ezekre a kis helyekre sokfelé még nem terjedt ki az elektrifikálás és így a műsorvetítésnek a villanyáram hiánya szabna gátakat. Mégis ezeket a városokat és községeket sem szabad a mozgóképszínházak ismeretterjesztő és szórakoztató kultúrhatása alól kivonni.

Ahol villany nincsen, a vetítés biztosítására beszerez-

hetők a hálózattól független benzin-elektromos áramforrások, amelyek ha minden részletre kiterjedő műszaki ismerettel, körültekintéssel és kivitelben készülnek, teljesen helyettesíthetik a hálózati áramot, úgyhogy a vetítést élvező közönség egyáltalában nem veszi észre, hogy a vetítés hálózati áramról vagy a benzin-elektromos aggregátumról történt-e.

Ezek az aggregátumok vagy magyarul gépcsoportok benzinmotorral, vagy nagyobb és hosszabb üzemeknek kitett gépcsoportoknál Diesel-motorral összeépített speciális dinamógépek, de nem egyszerűen egy megfelelő LE számú robbanómotor és egy normális kereskedelmi dinamógép összeépítése. Tagadhatatlan, hogy a szükséges teljesítménynél sokszorosan nagyobb benzinmotorok és a vetítésnél szükséges áramnemnek megfelelő szintén sokszorosan túlmeretezett dinamógépek, vagyis drága, komoly helyi erőtelepek az üzemet elláthatnák, ezek beszerzési költsége azonban olyan magas, hogy általában szóba sem kerülhet. Viszont pontosan a várható teljesítményre méretezett kicsiny gépcsoportok a robbanómotorok és dinamógépek sajátos viselkedése következtében csak nehezen teljesíthetik az irántuk felmerülő követelményeket.

Ezek közül a legfontosabbak, hogy

1. úgy a benzinmotoros, mint az elektromos rész pontosan alkalmazkodjék a keskenyfilmvetítésnél szükséges áramviszonyokhoz;
2. hogy üzembiztos legyen;
3. egyszerű és külön szaktudást nem igénylő kezelése legyen;
4. alacsony beszerzési ár és
5. a kis üzemköltség feltétele.

Ezeket a feltételeket csak az alábbi körülmények tekintetbevételével lehet betartani:

1. A vetítéshez egyenletes feszültségtartás kell, hogy egyrészt játék közben a képek megvilágítása egyenletes és vibrációmentes legyen, másrészt, hogy a hangban kellemetlen árnyalatkülönbségek ne léphessenek fel. De még nehéz-

Az országszerte évek óta legjobban bevált

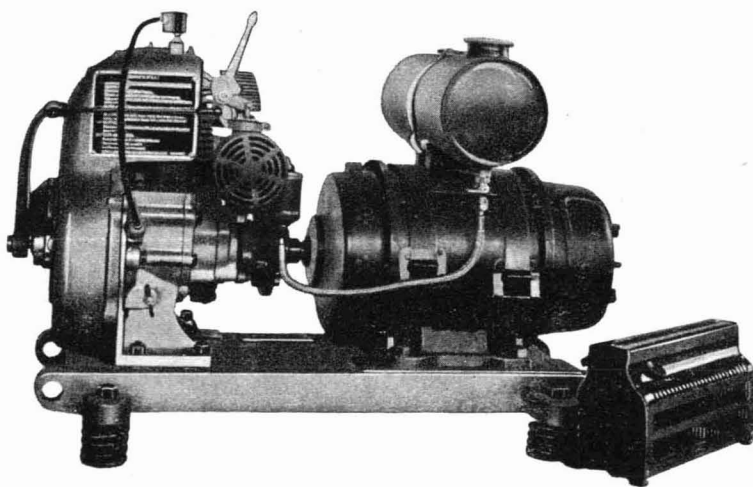
CSONKA-féle

benzinmotoros áramfejlesztő gépcsoportok

keskenyfilm

vetítógépek üzemeltetésére.

Típusok: 600 Watt
és
1000 Watt.

GYÁRTJA:

Csonka János Gépgyára R. T.

Budapest, XI., Fehérvári-út 50.

TELEFON: *258—858.

zebb betartani azt a követelményt, hogy a feszültségtartás olyan értelemben is biztosítható legyen, hogy egy pár lámpa begyújtása vagy eloltása esetén a fény erőssége a vetítőgépben ne változzék. Mozielőadásoknál ugyanis, vagy valamely előtérben vagy a pénztár körül, a vetítőhelyiség előtt stb. szintén szokott néhány izzólámpa üzemben lenni. Primitív gépcsoportoknál az szokott előfordulni, hogy a vetítőkészüléket megindítják még az alatt, hogy a külső izzólámpák is égnek, a feszültséget beállítják a vetítőizzó megkívánta feszültségre és aztán, amikor a külső lámpákat eloltják, a feszültség olyan mértékben felugrik, hogy a drága vetítő-izzólámpa kiég.

A szükséges feszültség-egyenletesség biztosítására szolgál egyrészt a különösen nagy egyenletességű és precíziós, fordulatszám-szabályozóval ellátott benzinmotor, azonkívül olyan különleges dinamógép, amely különböző terheléseknél a benzinmotor fordulatszámától és a levett áram mennyiségétől függetlenül kielégítően állandó feszültségű áramot szolgáltat. Ez rendkívül súlyos feltétel, amely csak különleges méretezéssel és sok kísérlet alapján érhető el.

2. Az üzembiztosság kritériumát ki kell elégíteni azzal, hogy a motor bármikor könnyen beindítható legyen, továbbá hogy a helyesen kezelt és karbantartott motor előadás közben magától le ne álljon.

3. Egyszerű kezelés, azaz nem kell hozzá vizsgázott gépész, bárki könnyen kezelhesse, ne kelljen állandóan a gép mellett állni és előadás közben szabályozgatni. Megfelelő beállítás után a gép kell, hogy saját magát minden tekintetben szabályozza.

4. Az olcsó beszerzési árat a gépcsoport helyes méretezésével lehet elérni, azaz a dinamógép által leadandó elektromos teljesítménynek helyes megítélésével és ennek meghajtásához megfelelő benzinmotor megválasztásával. Olyanra kell tehát a gépet méretezni, hogy elegendően bő méretezés mellett az mégse legyen olyan nagy, hogy például bőséges teremvilágítást és a vetítőkészülék áramellátását egyszerre tudja ellátni, hiszen ezek egyszerre nincse-

nek üzemben vagy pedig csak rövid átmeneti időre. Magánál a vetítőkészüléknél is fontos az egyes fogyasztók, mint a vetítőlámpa, a meghajtó motor vagy motorok és az erősítő számára szükséges árammennyiség egymásközi helyes megválasztása. Ilyen alapon el tudunk jutni olyan kis egységekre, amely a fenti követelményeket jól ellátja a nélkül, hogy költséges gépet kapnánk. Így a gép beszerzési ára is kicsiny és elmarad valamely gépház építésének, sőt ha a gépalap speciális rúgókra helyezett kivitelű, úgy nagy betonalap készítésének költsége is.

5. A helyesen megválasztott kismotor már biztosítja az olcsóbb üzemköltséget, mert magától értetődik, hogy kb. 2 LE-s kicsiny benzinmotor sokkalta kevesebb benzint fog elfogyasztani, mint például egy 18 LE-s traktor, pedig gyakran hallottunk már ilyen hajtásról is.

A benzin- és Diesel-motoros gépcsoportok terén legnagyobb tapasztalatokkal rendelkező Csonka-gépgyár fenti szempontokat az alábbi megfontolások szerint oldotta meg megfelelő kísérletezés és a Telefongyár R. T.-gal folytatott megbeszélések és kísérletek nyomán.

Jelenleg a gyár kétféle keskenyfilm aggregátumot készít: a normális kivitelűt, kb. 600 watt teljesítményre és egy speciálisat, 1000 watt terhelhetőséggel, az utóbbit csak olyan vetítőgépek számára, amelyekbe 750 wattos izzó van beépítve.

A normális, vagyis 600 wattos gépcsoport speciálisan készített két áramnemes dinamót használ, és pedig:

a vetítéshez és a meghajtó motorhoz egyenáramot, az erősítő számára váltakozóáramot.

A legkényesebb szerv a vetítő izzólámpa. Ezért adunk ennek egyenáramot, mert kis gépeknél csak egyenáramú dinamógép megoldásban — ott is az ú. n. kompondálással — tudták azt a feszültségtartást előállítani, amelyre a terheléstől függetlenül a vetítőizzó számára szükségünk van. Ez az egyenletesség, ahogy azt az országszerte mindenfelé használt Csonka-féle keskenyfilmes gépcsoportok mutatják, felveszi a versenyt akármelyik vidéki elektromos teleppel.

A hangos részhez, vagyis az erősítő berendezéshez és hangszóróhoz feltétlenül váltakozóáramra van szükség, ezért nem lehetett a gépet csak egyenáramra megcsinálni, annak minden kedvező tulajdonsága dacára sem. Habár az erősítő a váltakozóáram feszültségének értékére nem nagyon kényes, mégis ezt a váltakozóáramot nem az egyenáramú dobtekerccselés ú. n. 180°-os megcsapolásával állítjuk elő, nehogy a váltakozóáram levételének visszahatása legyen az egyenáramú részre stb., hanem azt a dinamógépbe beépített külön váltakozóáramú tekerccselés létesíti.

A beépített meghajtó Csonka-KL-125/1 típusú benzínmotor egyhengeres, léghütéses, kétütemű, nagy tartósságú gép, leggondosabb minőségi gyártásból. A hatalmas hűtőturbina egyenletes hőfokról gondoskodik és minden körülmény között megvédi a gépet a túlmelegedéstől, még a legnagyobb nyári melegben is. A precíziós centrifugál regulátor a fordulatszámot szűk határok között megtartja és speciálisan regulátorüzemre készült úszós (nem csepegtető) Graetzin-porlasztóra hat. A gyújtásról eredeti Bosch lendítőkerék-mágnes gondoskodik. A motort pedálos, fogaskerekes indítószerkezettel (kick starter) szerelték fel.

A generátort a benzínmotorral flexibilis tárcsás tengelykapcsoló köti össze és azok közös alaplemezen spirálrúgókra vannak szerelve. Ez az összeépítés az egyhengeres motor természetes rezgéseinek tovaterjedését teljességben megszünteti és maga az aggregátum is minden néven nevezendő lealapozás nélkül is úgyszólván egészen nyugodtan áll. Biztonsági benzintartály, hatásos kipuffogó dob, amelyek mind magára az aggregátumra vannak szerelve, egészítik ki a gépcsoportot.

Az egész gépcsoport teljes súlya kb. csak 60—65 kg. Ezen kicsiny súly és az a körülmény, hogy lealapozást nem kíván, hordozható erőforrásként való felhasználásra is igen alkalmassá teszi.

A dinamógépről levehető egyenáramú feszültség 110 volt, a váltakozóáram feszültsége szintén kb. 110 volt.

Fogyasztásként kb. 1.2 liter motalkó-(benzin)-olaj-

keveréket adhatunk meg. Kenőhely egy van a motoron, a zárt regulátorházon, ahol az egyik rézcsavar kicsavarása után $3\text{--}4\text{ cm}^3$ jóminőségű, könnyű autóolajat (Vacuum A vagy AF) öntünk bele kb. 50 üzemóránként.

A nagyobbik speciális 1000 wattos gépcsoport már nem ilyen kétáramos dinamóval készült, hanem ennél a nagyságnál lehetséges volt egy legújabb szabadalmi elvet felhasználni és különleges magaszabályozós váltakozóáramú dinamógépet építenek be. Ez ugyanolyan feszültségállóságot ad, mint a kisebbik kétáramnemes dinamógép az egyenáramú oldalon. Bizonyos kényelmet jelent itt az a körülmény, hogy az izzólámpát a motorral, valamint az erősítőt nem kell a dinamógép külön-külön kivezető pontjához kapcsolni, hanem ugyanazon drótvégeket, amelyeket hálózati áram esetén a fali dugaszoló aljzatba kapcsoltunk volna, itt egyszerűen bekapcsoljuk a váltakozóáramú dinamó kapcsaiba. Egyébként ez a nagyobbik típus is motor, összeépítés, kivitel és kezelés szempontjából teljesen azonos az előbbivel, csak súlya kissé nagyobb.

A Csonka-féle keskenyfilmes gépcsoportot természetesen nem lehet a teremben vagy vetítőhelyiségben elhelyezni, mert a benzinmotor zúgása az előadást élvezhetetlenné tenné. Leghelyesebb az aggregátumot néhány helyiséggel távolabb tenni a vetítőhelyiségtől, még jobb, ha az udvar vagy épület ellenkező végébe helyezzük el, hiszen a kezelőhelyről a feszültséget a gerjesztő ellenállással mindenkor be lehet állítani. Egyéb kontrollra pedig gyakorlatban szükség sincsen.

Amennyiben a gépcsoportot más célra is fel akarjuk használni, mint például egy helyen templomvilágításra használják, annak semmi akadálya sincs. A hordozható kivitelben való elkészítés alkalmassá teszi arra, hogy könnyűszerrel elvigyük bárhová és minden alapozás, leerősítés nélkül az elkészített világítási hálózatra rákapcsolva, a gépet üzembe helyezzük.

Keskeny hangosfilm műsorellátása

A kétségtelen óriási fejlődés előtt álló keskenyfilm-ipar legnehezebb problémája a filmellátás kérdése volt. A keskenymozgóképüzemek úgy a nyilvános, mint zártkörű jelleggel, örvendetesen terjednek hazánkban és ma már ott tartunk, hogy eddig kb. 200 keskenymozgósínház működik és ez a szám havonta körülbelül 10 új engedéllyessel szaporodik. Ez a térhódítás egy hatalmas kultúrmunkának a gyümölcse, mert hiszen a keskenymozzi a kultúrát gyakran oly falvakba is elviszi, ahol még a legtöbb esetben villanyvilágítás sincsen.

A keskenymozik felállításához kevesebb szakértelem szükséges, mint a normálmozit játszó filmszínházakhoz. A keskenyfilmvetítógép kezelése egyszerű, üzeme nem tűzveszélyes és ennél fogva a különféle engedélyek megszerzése is könnyebb. — *A filmkötés a normálmoziknál egy külön tudomány, a keskeny hangosfilmek kötése nem igényel különösebb piaci ismeretet és a filmek kölcsöndíja állandóan azonos.* A filmek kölcsönzését egy vállalat központosan bonyolítja le olyképen, hogy a filmkötést automatikusan 1—2 hónapra előre küldi el a keskenymozisnak.

A keskeny hangosmozik műsoranyaga — kivéve a kiegészítő kultúrfilmek egy részét — majdnem teljesen magyar. A keskeny hangosfilmek gyártása úgy történik, hogy majdnem minden magyar filmet a gyártás, illetőleg a normálmoziban való megjelenés után körülbelül egy év múlva átmásolják keskenyre és igen sokszor az is megtörténik,

hogy egyes keskenymozisok egyes magyar filmeket a normálmozikkal együtt, sőt azt sokszor megelőzve játszanak. A Magyarországon gyártott magyar nyelvű játékfilmek 70 százaléka van már meg eddig is keskenyfilmben és ez a szám állandóan növekszik és kell is, hogy növekedjen, tekintve, hogy az eddigi számítások szerint a legkevesebb, évi 60 új keskeny hangosmozgó nyílik meg az országban, melyek számára állandó műsorról gondoskodni kell.

Oktatófilm

A tanulóifjúság oktatását célzó keskenyfilmeket a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium Oktatófilm Kirendeltsége kölcsönzi. A filmek kölcsönzésének ára paulsálban egy évre 240.— P. A kultuszminisztérium Oktatófilm Kirendeltsége a filmeket a vidék számára is kikölcsönzi. Az Oktatófilm Kirendeltség vezetője Geszti Lajos gimnáziumi igazgató. Székhelye: Budapest, VIII., Csepreghy-u. 4. Telefon: 330—926. — Budapest székesfőváros területén lévő fővárosi iskolák számára Budapest székesfőváros Pedagógiai Filmoktatási Osztálya külön oktatófilm-kölcsönzöt tart fenn. Az oktatófilm-osztály vezetője dr. Erdődy Kálmán kir. főigazgató. A pedagógiai filmoktatás vidék számára nem kölcsönöz.

Cenzúra

A belföldön vagy külföldön előállított keskenymozgófényképek nyilvános előadása hatósági ellenőrzés alá esik. Az ellenőrzés arra irányul, hogy a keskenymozgófényképek tárgya, cselekménye, irányzata vagy előadási módja akár egészben, akár pedig egyes részeiben a fennálló jogszabályokba és a közrendbe vagy közerkölcsökbe ne ütközzék.

A mozgófényképek előzetes hatósági vizsgálatát a Országos Mozgófényképvizsgáló Bizottság (Budapest, IV., Eskü-tér 6.) végzi.

A filmek lejátszása nem nyilvános jellegű helyeken

A cenzúra-rendelkezések kiterjednek a keskenymozgó-fényképek nem nyilvános helyeken, például egyesületekben, kultúrházakban, kaszinókban stb. tartandó bemutatására is. — Iskolákban, kizárólag a tanulóifjúság oktatása céljából bemutatandó filmeket az Oktatófilmek Országos Bíráló Bizottsága vizsgálja meg.

**Használt felvevő vagy leadó-
gépekért magas árat fizet az**

**Összetartás Filmszolgálat
Budapest, VIII.,
Rökk Szilárd-utca 37.**

Keskenyfilm-mozi engedélyügyi

Rendeletkivonatok a keskenymozgófénykép-üzem engedélyezése tárgyában.

Keskenymozgófényképet csak a belügyminiszter által e célra engedélyezett mozgófényképüzemben szabad bemutatni.

Keskenymozgófényképek nyilvános bemutatására szolgáló mutatóványengedélyt csak természetes személy számára szabad kiadni. Ilyen engedély kiadásánál a 8454/1920. M. E. rendelet 6. §-ában foglalt és megállapított személyi feltételekkel rendelkezők (hadigondozottak, tűzharcosok, továbbá az értelmiségi kormánybiztos által igazolt értelmiségi munkanélküliek) előnyben részesítendők.

A keskenymozgófényképek nyilvános bemutatására szolgáló mozgófényképüzemi engedély általában csak olyan kis- és nagyközség területére adható ki, mely kis- és nagyközség területén normál mozgófényképüzem nem működik. Ahol azonban a lakosok lélekszáma meghaladja a 12,000-es számot, ott normálmozin felül keskenymozira is kapható engedély.

Város belső területétől távol eső tanya vagy település területére ilyen mozgófényképüzem szintén engedélyezhető.

Keskenymozgófényképek nyilvános bemutatására szolgáló mozgófényképüzemben kizárólag keskenymozgófényképet szabad bemutatni. E rendelet szempontjából keskenymozgófényképnek 8—16 mm-es úgynevezett biztonsági (nehezen éghető) anyagokat kell tekinteni.

A filmek bemutatásához cenzúra-engedély szükséges.

Üzemvezetői és gépkezelői tennivalókat üzemvezetői, illetőleg gépkezelői igazolvánnyal rendelkező egyénnek szabad ellátni.

A belügyminisztérium az üzemvezetői igazolvány bemutatására a mozgófényképüzem-engedélyes részére legfeljebb kétévi időtartamra haladékokat adhat. Ha az engedélyes az üzemvezetői igazolványt ez idő alatt bármilyen okból nem mutatná be, úgy üzemvezetői igazolvánnyal rendelkező egyént kell alkalmaznia.

Az üzemvezetői és gépkezelői tennivalókra jogosító igazolvány a Mozgófényképüzemi Üzemvezetői és Gépkezelői Tanfolyam keretében e célból tartandó tanfolyamokon szerzhető be.

A hangos keskenyomozi kérvényezése

Kérvényminta:

Nagyméltóságú Belügyminiszter Úr!
Kegyelmes Uram!

Aulírott, ... községbeli lakos, azzal az alázatos kéréssel járulok Nagyméltóságod kegyes színe elé, hogy kegyeskedjék részemre . . . . . községben . . . . . szám alatt lévő helyiségben, az éghetetlen hangos keskenyfilmet játszó mozgóképszínház nyitására az engedélyt megadni.

Kérésem indokolására bátorkodom elmondani, hogy . . . . . községben semmiféle olyan szórakozási lehetőség nincs, amely a kocsmák káros levegőjétől elvonná a lakosságot és kulturális szempontból indokolt egy mozgószínház létesítése, amelyet én mindenkor a nemzeti keresztény eszme szellemében óhajtok vezetni.

Mellékelten idecsatolom:

A) alatt születési bizonyítványomat, anyai, apai születési bizonyítványaimat,

B) alatt apai nagyszülők és anyai nagyszülők születési bizonyítványát,

C) alatt erkölcsi bizonyítványomat,

D) alatt vagyoni helyzetemet igazoló iratot, annak bizonyosságául, hogy a mozgószínház berendezéséhez és üzem-bentartásához kellő anyagiakkal rendelkezem, vagy ezeket az anyagiakat más bocsátja rendelkezésemre (pl. egyház-község),

E) alatt politikai megbízhatóságomat igazoló iratot,

F) alatt illetőségemet és magyar honosságomat igazoló okiratot,

G) alatt a vetítőgép vásárlásáról szóló tanúsítványt,

H) alatt helyiségbérleti megállapodást.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Kegyeskedjék indokaim figyelembevétele mellett a kért engedélyt részemre megadni és ígérem, hogy mozgószínházamat mindenkor keresztény nemzeti szellemben fogom vezetni.

Kérésem tiszteletteljes ismételése mellett vagyok Nagy-méltóságod

alázatos szolgálója:

A kérvény benyújtása:

A kérvény a főszolgabírónál adandó be.

Ha a főszolgabíró véleményezi, máris adhat ideiglenes játszási engedélyt.

A kérvényre 5 pengős okmánybélyeg kell (5000 lélekszám fölötti községben 10 pengős).

A mellékletekre A—F egyenként 1 pengős okmánybélyeg kell.

A mellékletekre G—H egyenként 30 filléres okmánybélyeg kell.

A keskeny hangosmozgófényképek nyilvános bemutatására vonatkozó tűzrendészeti rendelkezések kivonata

A keskenymozgóképezemben a 111,001/1938. B. M. sz. rendelete értelmében csupán úgynevezett nehezen égő anyagból készült mozgófényképek mutathatók be. Ezek a filmek tűzrendészeti szakértők szerint kevésbé tekinthetők tűzveszélyesnek. Éppen ezért az ilyen mozgófényképek nyilvános bemutatására szolgáló helyiséggel kapcsolatban, tűzrendészeti szempontból az alábbi rendelkezéseket kell alkalmazni.

A helyiség

A keskenymozgóképezem helyisége tekintetében, tűzrendészeti szempontból a 180,000/1936. B. M. számú rendelet (alábbiakban R) 90. § bekezdésében, be- és kijárat tekintetében a R 92. §-ában, ablakai tekintetében a R. 93. §-ában foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni. Abban az esetben, ha a keskenymozgófényképezemnek előcsarnoka, váróterme, folyosója, lépcsőháza, ruhatára is van, e tekintetben a R 91. §-ában foglaltak az irányadók. Vészkijáratot mindenképen kell létesíteni.

A vetítógép elhelyezése

A keskenymozgófényképüzemnél vetítő- és tekercselőhelyiség létesítése nem kötelező. A vetítőkészüléket és az ahhoz tartozó berendezési tárgyakat, a hangszóró kivételével a nézőtér mögött kell elhelyezni, s olyképen elkeríteni, hogy azokhoz avatatlan egyén hozzá ne nyúlhasson.

A vetítőkészülék állványát keményfából vagy fémből kell elkészíteni és szilárdan a padlóhoz kell rögzíteni. A vetítőkészüléket vagy a berendezési tárgyakat a közönség részére biztosított úton, vagy a bejárat közelében elhelyezni nem szabad.

Elektromos fényforrás használatához a vetítőkészülékhez, vagy az ahhoz tartozó berendezési tárgyakhoz csak külső sérülések ellen való borítással ellátott villamosvezetéket szabad használni.

Elektromos áram használata esetén, a vetítőkészülék villamosvezetékének, valamint a teremvilágításnak kapcsolóját lehetőleg a vetítőkészülék közelében úgy kell elhelyezni, hogy azokat a vetítőkészülék kezelője működési helyéről elérhesse. Ha ezek a kapcsolók a vetítés helyétől távol vannak, akkor a vetítés tartama alatt, a kapcsolók kezelése céljából, egy megfelelően kioktatott alkalmazottat kell tartani.

A *hangszóró* berendezését a vetítővászonnál is el lehet helyezni. Ebben az esetben a hangszóró kábelét úgy kell vezetni, hogy az közlekedési akadály ne legyen.

A nézőtérnek a vetítőberendezés elhelyezésére szolgáló elkerített részén csak a keskenymozgóképezem engedélyese, vagy felelős üzemvezetője, vagy ott szolgálatot teljesítő személyzete (gépész, tekercselő), végül a tűzoltóság esetleg kivezényelt tagjának szabad tartózkodni.

Ezt a rendelkezést a nézőtérnek a vetítőberendezés elhelyezésére szolgáló részén kifüggesztett táblán jól olvasható betűkkel fel kell tüntetni. A nézőtéren filmragasztóanyagot tartani vagy ott filmet ragasztani nem szabad.

Tájékoztató a keskeny mozgófénykép- üzemi üzemvezetői és gépkezelői tanfolyamról

A mozgófényképüzemi üzemvezetői és gépkezelői országos tanfolyam keretében, *keskeny* mozgófényképek nyilvános bemutatására engedélyezett mozgófényképüzemben az üzemvezetői és gépkezelői tennivalók ellátásával kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítására külön tanfolyam szolgál.

A tanfolyam időtartama a tanórák beosztásához képest 2—4 hét. Ez a tanfolyam is üzemvezetői és gépkezelői szakra oszlik. *A két szakot csak külön-külön lehet elvégezni.*

A tanfolyamnak sikeres elvégzése alapján csakis *keskeny* mozgófényképek nyilvános bemutatására engedélyezett mozgófényképüzem vezetésére, illetve ilyen mozgófényképüzem gépkezelői tennivalóinak ellátására jogosító igazolvány kiadása kérhető.

A normálfilmre vonatkozólag megszerzett üzemvezetői vagy gépkezelői igazolványok a keskenyfilmet bemutató mozgófényképüzem vezetésére, illetve az ily üzem vetítőgépeinek kezelésére is jogosít.

Felvétel a keskeny mozgófényképüzemi üzemvezetői és gépkezelői tanfolyamon teljesen ugyanolyan körülmények között nyerhető, mint a normálfilmre vonatkozó tanfolyamon.

A tanfolyam hallgatója az üzemvezetői szakon olyan

férfi és nő, a gépkezelői szakon pedig csak olyan férfi lehet, aki:

1. életének 20. évét betöltötte vagy a tanfolyam tartama alatt betölti;

2. nemzethűségi szempontból, valamint erkölcsi és közrendészeti szempontból kifogás alá nem esik;

3. legalább népiskolai kötelezettségének eleget tett;

4. hatósági tisztiorvosi bizonyítványt hoz arról, hogy a mozgófényképüzemvezetői, illetőleg gépkezelői teendőinek ellátására testileg és szellemileg alkalmas.

A tanfolyamra a felvételt a tanfolyam elnökéhez intézett és a tanfolyam igazgatóságánál benyújtandó, szabályszerű, ezidőszerű kétpengős okmánybélyeggel ellátott, írásbeli folyamodványban lehet kérni. A kérvényben azt is meg kell jelölni, hogy a folyamodó felvételét a tanfolyam üzemvezetői vagy gépkezelői szakára kéri. Mindegyik tanfolyamon elegendő jelentkező esetében, úgy az üzemvezetői, mint a gépkezelői szak megnyílik. A folyamodványhoz csatolni kell a jelentkezőknek:

a) születési anyakönyvi kivonatát (férjes nőknek házassági anyakönyvi kivonatát is); b) állandó lakhelyének illetékes hatósága által kiállított, három hónapnál nem régebbi keletű erkölcsi bizonyítványát; c) legmagasabb iskolai képzettségéről szóló bizonyítványát; d) hatósági tisztiorvosi bizonyítványt arról, hogy a mozgófényképüzem üzemvezetői, illetőleg gépkezelői teendőinek ellátására testileg és szellemileg alkalmas; e) foglalkozását, esetleges korábbi foglalkozását igazoló bizonyítványát.

Tanfolyag. A keskeny mozgófényképüzemi üzemvezetői és gépkezelői tanfolyamnak úgy az üzemvezetői, mint a gépkezelői szaka — eltérőleg a normálfilmre vonatkozó tanfolyamtól — csak egy részből áll, melynek végeztével az egész tananyagból vizsgát kell tenni. A tanfolyam látogatása alól csakis gépészmérnöki oklevél alapján kérhető felmentés, azonban ebben az esetben is vizsgát kell tenni és a szabályszerű tan- és vizsgadíjat meg kell fizetni.

A gépkezelői szakon a következő tantárgyakat tanítják: 1. elektrotechnikai és hangos filmtechnika, 2. keskeny hangosfilm vetítőberendezés és annak kezelése (gyakorlatokkal egybekötve), 3. keskeny mozgófényképüzemek tűzrendszere, 4. keskeny mozgófényképüzemek rendszere.

Az üzemvezetői szakon ugyane tantárgyakat tanítják, de a hallgatók a vetítőberendezés kezelésére vonatkozó gyakorlatokon nem vesznek részt, ezzel szemben 5. az üzemvitel című tantárgyat tanulják. Tandíj: 35.— P, mely összeg a kérvény benyújtásával egyidejűleg fizetendő. Vizsgadíj: 26.— P.

Akik a tanfolyam üzemvezetői vagy gépkezelői szaka közül az egyiket elvégezték, a másik szak elvégzésére bármelyik következő tanfolyamra fél tandíj fizetés kedvezménye mellett jelentkezhetnek. A másik szak elvégzése alkalmából a mindkét szakon közös előadási órákat nem kell látogatniok, vizsgát azonban az elvégzendő szak egész anyagából kell tenniök és a teljes vizsga díját meg kell fizetniök.

Mindenre vonatkozólag bő felvilágosítást nyújt: *Mozgófényképüzemi üzemvezetői és gépkezelői országos tanfolyam*, Budapest, VIII., Tavaszmező-utca 15. Telefon: 130—293.

Hangos játékfilm műsorjegyzék

Alant közöljük azoknak a filmeknek jegyzékét, melyek a könyvünk kiadása napjáig bemutatathatók.

Viki	Borcsa Amerikában
Tomi	Kölcsönként kastély
Hyppolit, a lakáj	Mária nővér
Ember a híd alatt	Hotel Kikelet
Helyet az öregeknek	Az ember néha téved
Királyné huszára	Noszty-fiú esete
Okos mama	Pusztai szél
Rákóczi-induló	Havi 200 fix
Ida regénye	Falu rossza
Nagymama	Pesti mese
Iglói diákok	Szerelemből nősültem
Ez a villa eladó	Bors István
Nászút féláron	Magyar Feltámadás
Repülő arany	Aranyember
Csúnya lány	Budai cukrászda
Köszönöm, hogy elgázolt	Mámi
Egy éj Velencében	Örök titok
3:1 a szerelem javára	Új földesúr
Zivatar Kemenespusztán	Papucshős
Meseautó	Dunaparti randevú
Két fogoly	Leányvári boszorkány
Elnök kisasszony	Zúgnak a szírének
A férfi mind örült	Nem loptam én életemben
Évforduló	Nehéz apának lenni
Te csak pipálj, Ladányi	Döntő pillanat
13 kislány mosolyog az égre	Varjú a toronyórán
Fekete gyémántok	Maga lesz a férjem
Édes mostoha	Három sárkány

Segítség, örököltém
Rozmaring
Az én lányom nem olyan
Méltóságos kisasszony
Karosszék
Pusztai királykisasszony
Harapós férj
Bercsényi huszárok
Pillanatnyi pénzzavar
Új rokon
Hölgyek előnyben
Toprini nász
120-as tempó
Mátyás rendet csinál
Én voltam
Erdélyi kastély
Péntek Rézi
300,000 pengő az utcán
Utolsó Werczkey
Áll a bál
Garszonlakás kiadó
Gül Baba
Varieté csillagai
Piros bugyelláris
Kelet felé
Tökéletes férfi
Pénz beszél
Te vagy a dal
Uz Bence
Süt a nap
Szegény gazdagok
A hölgy egy kissé bogaras
Mária két éjszakája
Párbaj semmiért

Pénz áll a házhoz
Zavaros éjszaka
Két lány az utcán
Álomsárkány
Férjet keresek
Rózsafabot
Zárt tárgyalás
Fűszer és csemege
Pepita kabát
Cserebere
Gyimesi vadvirág
Miniszter barátja
5 óra 40
Jöjjön elsején
Hat hét boldogság
Moszkvai éjszakák
Azúrexpressz
Szeressük egymást
Göre Gábor
Simmelweiss
Szerelmi álmok
Elcserélt ember
A nőnek minden sikerül
Tiszavirág
Mégvédtém egy asszonyt
Vadrózsa
Ma, tegnap, holnap
Sárga rózsza
Beata és az ördög
Ígén vagy nem
Hazafelé
Tokaji aszú
Erzsébet
A szerelem nem szégyen

Hangos kultúrfilm műsorjegyzék

Madonna	Holnap országútjain (Német-
Östehetségek	bir. autótak)
A gyermek	Salzburg, Mozart városa
Apró szörnyek	Magyar szárnyak
Építő nemzet	Margitsziget
Igy játsztok ti (paródia)	A munka akrobatái
Látta-e már Budapestet?	Az Alföld öntözése
Ügetők élete	Kincses Felvidék
A gyermek egyéves korig	Róka nyomában
Oázis Budapest házrengete-	A tej
gében	Megindul az erdő
Árvíz	Autóval keresztül-kasul Kár-
Cseppkőbarlang (Aggtelek)	pátalján
A magyar tél szimfóniája	Jó szerencsét!
Tűz a pusztán	Repülő vonatok (német vasút-
Történelmi Erdély	ipar)
Acélutak (magyar vasutak)	A Rajna Költől Mainzig
Húsvéti népszokások Magyar-	Sinek királynője
országon	Futball-világbajnokság
Dél-Dobruzsza	Drezda, a barokk város
Guruló fillérek	Cigarettafüst
Magyar-finn viadal	Bayräuth
Repül a nehéz kő	Nyár Allgauban
Megjött a posta	Berlin
Porcellán	Tél Németországban
Rendőr	Utazás keresztül-kasul Né-
A Duna a Feketeerdőtől	metországban
Bécsig	Mainzi dóm
Az örökkévalóság szimfóniája	Weserbergland
Majnavidékek	Luneburgi ezüstkincs
Bajor erdő	Harz-hegység
	Barangolás a szudéta földön

Görgő kerek	Északi-tenger
Bajor Alpokban	A német tavak
Felső-Bajorország	A modern mozgásművészet
Magyar műemlékek	iskolája
Festői középkor	Gumicsónakkal az Ennsen
Mit rejt a föld? (Burgonya	Automobil-világversenyek
mint nyersanyag)	(riport)
Bodeni-tó	Sísport a Hármezresekben
Régi várak Németországban	Sziklamászó iskola
Thüringiai játékszergyártás	Az új sioktató technika
Thüringiai üvegipar	Si és napfény Obergurglban
Kakaótermelés	Téli örömök Svájcban
A magyar falu mosolya	A Rajna forrásvidékeinél
Szent István története	Berner Oberland (Svájc)
Magyar gépipar	Kárpátalja turisztikai szép-
Ünneplő falu	ségei
Vadászat Magyarországon	Rahó és környéke
Kohászat	Cortina d'Ampezzo télen
Magyar búza	New-York és a világkiállítás
Magyar textilipar	(színes)
Budapest fürdőváros	Három hét Japánban
Matyóföldön	A japán otthon
Magyar elektromosipar	Utazás Bulgáriában
Magyar vad	Diesel-motorok gyártása
Légkör titkai (meteorológiai	Robbanó motorok
oktatófilm)	Ahol a banán terem (Kame-
Optikai csalódások	run)
Legendás magyar mult	Csing a tőzsdén (rajzos
(Budapest szobrai)	trükkfilm)
Hallali (falkavadászat)	Macska-rádió (rajzos trükk-
Zillerthali gleccserek biro-	film)
dalma	Csing a cirkuszban (rajzos
Behavazott Steyermark	trükkfilm)
Kajaksport iskolája	Csing a tengeren (rajzos
Wachau	trükkfilm)
Tutajozás a felső Tiszán	Csing az emberevők között
Ungvár	(rajzos trükkfilm)
Keleti-tenger	Csing a vadnyugaton (rajzos
	trükkfilm)

Keskeny hangosmozgósínház engedélyeseinek névsora

Aba, v. László János.	Balatonszabadi, Burján I.
— Szabolcsi Pál.	Baracs, Mészáros Pál.
Apátfalva, Kovács Lajos.	Baracska, Thurzó Antal.
Alattyán, Molnár Lajos.	Cece, P. Horváth Erzsébet.
Adács, Hollós Ferenc.	Ceglédbercel, Mózes Sándor.
Akasztó, Pácz János.	Csátalja, Atyánszky Ernő.
Bélapátfalva, Szabó Alajos.	Csengőd, Jakab István.
Bábolna, Szabó Pál.	Csánytelek, v. Faragó E.-né.
Bugyi, Siklósi Lajos.	Csömör, Gulyás Imre.
Bős, Komáromi István.	Csobánka, Minihofer József.
Budapest, Szent Lujza Int.	Csépa, Görög István.
Bp., Goldberger Sport Club.	Csermely, Sturmán Lénárd.
Bag, Egyed Júlia.	Csíkkarcfalva, Mihály L.
Babocsa, Pergő Sándor.	Csíkszereda, Ambrus László.
Balatonfűzfő, Hegyesi K.	Decs, Berendi Ferenc.
Badacsonytomaj, v. Csala G.	Dég, Kiss Kálmán.
Bp., Regnum Marianum.	Diósd, Kiss József.
Báta, Halász Ferenc.	Dunaszező, Mayer Nándor.
Báránd, Pap János.	Deáki, Oláh Tóth László.
Balatonfőkajár, Kovács Á.	Diósjenő, Hangya szöv.
Bátorkeszi, Balek Ferenc.	Detk, Czékmany Lajos.
Bp., M. Ruggyaantaárugyár.	Drégelypalánk, Plébánia.
Bánréve, MÁV olvasókör.	Dunakeszi, Dk.-i Magyarság.
Bihardiószeg, Horvát Árpád.	Edelény, v. Lippay Zs.
Bp., Ferencvárosi Egyház.	Eger, Irgalmas Kórház.

Ecséd, Mészáros József.	Kerepes, Urbán Gyula.
Ercsi, Fejér m.-i cukorgyár.	Kaszaper, Csábi Kálmán.
Erdőtelek, Batári Sándor.	Kocsér, Kincze Kálmánné.
Ecser, Szauter József.	Kraszna, Farkas József.
Emőd, Róm. kat. tantestület.	Köbölkút, Csabai Istvánné.
Felsőszentiván, Gersten-	Kassa, Továbbképző Iparisk.
meyer Ferenc.	Lovasberény, Kápolnás Gy.
Fertőszentmiklós, Horváth J.	Lillafüred, Palota Szálló.
Felsőszelei, Kontár Lajos.	Lajoskomárom, Horog István.
Fajs, Kovács Mihály.	Magyarláp, Bárdi Károlyné.
Fegyvernek, Kudelka Antal.	Maklár, Grenda Andor.
Foktő, Bali János.	Mesztegyő, Várhelyi Nándor.
Gárdony, Gondos Vince.	Mezőkeresztes, v. Gomba K.
Gáva, Kapocskai József.	Magyarszögyén, Rumann B.
Gödöllő, Premontrei Intézet.	Mogyoród, Ábrahám Lajos.
Gyöngyös, Iparosok Köre.	Muzsla, Szalai János.
Hosszúhetény, Kajdy A.	Miske, Miskolczy Károly.
Hercegszántó, Fridrich I.	Ménfőcsanak, Hacskay E.
Herend, Scheller Antal.	Munkács, Ipariskola.
Hidaskürt, Molnár D.-né.	Maroshévíz, Stausz Simon.
Homokszentgyörgy, Vörös S.	Nagybaracska, Amberger A.
Hahót, Kozári József.	Nagyföldemes, Sebők Géza.
Hosszúpályi, Erdei J.	Nyiradony, Györi Ferenc.
Hőgyész, Veres András.	Nagyigmánd, Varga Lajos.
Hosszúpályi, Erdei Jenő.	Nagymagyar, Both László.
Józsa, Kiss Sándor.	Nagyoroszi, Fogarasi József.
Jászdózsa, Ignác Lajos.	Nemesócsa, Fazekas József.
Jászszentlászló, Füstös	Okány, Nagy Kálmán.
Györgyné.	Ósi, Faludi Dezső.
Ivánca, Brucker Lajos.	Parád, Hegedüs István.
Kápolnásnyék, Gazdakör.	Pasarét, Egyházközség.
Kerekegyháza, dr. Bedő B.	Pétersvára, Bakos István.
Kóka, Suskovich Pál.	Pély, Kovács Sándor.
Kömlő, Szécsi Gábor.	Páty, Plébániahivatal.
Kenderes, Szabó Mátyás.	Polgárdi, Szabó Elemér.
Kéthely, Zárda.	Pusztaszabolcs, Kéri Károly.
Kemenesmagasi, Komjáth I.	Ráckeresztúr, Király A.

Rétság, Szabó Béláné.	Taskertes, Lányi Árpád.
Rózsaszentmárton, Laczik P.	Tarpa, Szűcs Károlyné.
Somoskőújfalu, Tomka Pál.	Tarnaörs, Gonda András.
Sárosd, Farkas Ferenc.	Tiszanána, Lazúr László.
Seregélyes, Plébániahivatal.	Tiszaörs, Mikula Mátyás.
Sarud, Nagy József.	Tápióbicske, Senger Gyula.
Sopolya, Rácz István.	Tápiógyörgye, Konrád Gy.
Szeged, Plébániahivatal.	Tardoskedd, Sárlicki Béla.
Szászvár, Széles József.	Tibolddaróc, Kacsir János.
Szabadhídvég, v. Bognár S.	Türje, Pegán József.
Szank, Füstös Lajos.	Udvard, Lammer György.
Szil, Gyurasits Sándor.	Ujhartyán, Smiller Mihály.
Szeged, Plébániahivatal.	Vámosgyörk, Farkas Ferenc.
Szentmihályfalva, Balázs J.	Vásárhelykutas, Gidófalvi
Szombathely, Csendőriskola.	György.
Székesfehérvár, Maroshegyi	Vaskút, özv. Balka O.-né.
Plébániahivatal.	Vértessacs, Engelhard J.
Szarvas, Róm. kat. Egyház.	Veszprém 3., Altiszti Isk.
Szakmár, András János.	Zagyvarékás, Bíró Gyuláné.
Szulok, v. Szuloki József.	

Felhasznált irodalom

- XI. Pius pápa apostoli körlevele a filmszínházakról.
(Dr. Alaker György S. J.)
Keskenyfilm vetítése. (Dr. Posonyi Gábor.)
Pergő Képek. (M. A. F. Sz.)
A filmszalag útja. (Lohr Ferenc.)
Keskenyfilm útmutató. (Dranel E.)
A film kulisszatitkai. (Hevessy Iván.)
Mesegép a valóságban. (Smolka.)
Als man anfing zu filmen. (Ufa-kiadvány.)
Der neue Schmalfilmschule. (H. C. Oppermann.)
Der Schmalfilmer. (W. Wrerck.)
Lehrbuch des Kinoamatörs. (W. Wrerck.)
Titeltechnik. (F. Lullack.)
Die Schmalfilmkinematographie. (O. P. Hernkind.)
Der Amatör Tonfilm. (F. K.)
Filmtehen noch und noch. (H. Lange.)
Zauberbuch des Kinoamatörs. (F. K.)
Der Titel der Amatörfilms. (H. Lange.)
Der Praktische Kinoamatör. (H. Lange.)
Filmtricks und Trickfilme. (A. Stüler.)
Die 12 Filmtips. (H. Freitag.)
Developpement des Films Cinematographies. (J. Crable.)
Filmenwurf, Filmregie, Filmschnitt. (A. Strasser.)
Filmen mit Cine Kodak 8. (A. Stüler.)
Der gereichnete Film. (Paul Hatschek.)
Wie ein Tonfilm entsteht. (E. Löllhöfel.)
Grundlagen des Tonfilms. (P. Hatschek.)
Der Nadeltonfilm. (Brochardt.)
Die Photozelle im Dienst der Tonfilm. (P. Hatschek.)
Movie News. (Australien Amatör Cine Society.)
Journal of the Motion Picture. (Society of India.)
Züricher Film Amatör.

III. RÉSZ:

A KATOLIKUS FILM ÚTJA

Világmozgalom a film érdekében

Nem új keletű az a mozgalom, amely a katolikus Egyházon belül a film erkölcsökben való megreformálásának érdekében elindult. Nemcsak az Anyaszentegyház központja, Róma figyelt fel a pergőképek nemzetekre, népekre és országokra való kihatására, hanem egész Európa. Különösen Franciaországban, Belgiumban és Hollandiában, a tengerentúlon pedig az Egyesült Államokban indult el egy életrevaló gondolat, amely azt tűzte ki céljául, hogy a pergőképeket a vallásos, a nemzeti nevelés, a jóerkölcsök és a tiszta művészet szolgálatába kell beállítani. Azokban az időkben, amikor ez a mozgalom elindult, a mozik vásznain a filmek gyilkosságokkal és sok szemérmetlenséggel fűszerezve peregtek le. Az ujságok hasábjain pedig a fiatalok bűnözők megsokszorozódtak. Amikor ezek a bíróság elé álltak s mikor a bíró feltette a kérdést, akár itt Európában vagy Amerikában, hogy hát miért követted el ezt, a fiataloknak a válasza a legtöbb esetben így hangzott: „A moziban láttam...”

XI. Pius pápa a filmszínházakról

Ez az újból és újból megismétlődő válasz váltotta ki az Anyaszentegyház látható fejből, az akkor dicsőségesen uralkodó XI. Pius pápából, azt a nagyfentosságú elhatározást, hogy *Vigilanti cura* címen apostoli körlevelet bocsátott

ki 1936-ban a filmszínházakról. Ebben a körlevélben a Pápa rámutatott arra, hogy éber figyelemmel kíséri az Egyház mindazokat a mozgalmakat, amelyek az emberiség erkölcsének megmentése érdekében indulnak szerte a világon. Különösképen felfigyelt az Egyház az Egyesült Államokban a filmművészet erkölcstelensége ellen küzdő „Jó Erkölcsök Ligája” mozgalmára. A továbbiakban a Pápa többek között a következőket mondja: „Midőn 1934 augusztusában kihallgatást adtunk a filmművészetet tárgyaló folyóiratok és egyéb írásművek több nemzetből hozzánk jött szerkesztőinek, beszédünkben rámutattunk a film nagy jelentőségére és napjainkban mindinkább növekvő hatalmára, mert az érények és bűnök megkedveltetésére egyaránt alkalmas; továbbá megemlítettük, hogy feltétlenül szükséges a filmművészetet előírásokkal szabályozni.

Mire kell törekednie a művészetnek?

A Pápa ezután így folytatta: „Minden nemes művészetnek arra kell törekednie és természeténél fogva is azt kell szem előtt tartania, hogy *az embert a méltóságát megillető erkölcsi tökéletességben fejlessze*; ezért kell az általános erkölcsi elvekhez és törvényekhez igazodnia. Mindenkinek észre kellett vennie, — mondja tovább a Pápa — hogy *minél csodálatosabb fejlődésnek indult a filmtechnika, annál inkább ártalmára vált az erkölcsök tisztaságának, a vallásos érzületnek és polgári tisztességnek.*”

E letagadhatatlan igazságok megállapítása után a Pápa rámutat arra, hogy a tiszta erkölcs és vallásos érzés megmentése érdekében folytonos ellenőrzés kötelessége nehezedik a katolikus Anyaszentegyház papjaira, és e munkájukban az Egyházat a világiaknak minden erejükkel támogatni kell.

A bűnre és erényre buzdító film

A következőkben letagadhatatlan igazságokra mutat rá XI. Pius pápa: „Mindenki tudja, hogy a filmben az erkölcstelen jelenetek a szemlélők lelkére milyen romboló hatást gyakorolnak: *dicsérik az érzékies vágyakat és bujaságokat, kioktatnak a bűnök alkalmaira, elcsábítják az ifjúságot a helyes útról, és a fényhatás káprázatával elébe festik a könnyelmű élet szépségét, elhomályosítják és meggyöngítik a vágyat a tökéletesebb életre, elfojtják a tiszta szerelmet, a házasság szentségét, a bensőséges családi élet gyöngéd megnyilatkozását; egyéneket, társadalmi osztályokat, sőt nemzeteket és népeket pedig hamis előítéletekkel telítenek.* Viszont, ha erkölcsi normákhoz igazodnának, a nézőközönségre a legüdvösebb ráhatást gyakorolhatnák. Mindenkit erényes életre buzdíthatnak és végül nagyon sikeres munkát fejthetnek ki egy új, igazságosabb társadalmi rend kialakításában.”

Osztályozni kell a filmeket

Hangsúlyozza, hogy „az egyházi és világi hatóságoknak komoly kötelessége kell hogy legyen a filmek ellenőrzése”. Továbbiakban gyakorlati utasításokat ad a filmiparát és művészetét ellenőrző módokról. Különösképen hangsúlyozza, hogy erkölcsös és katolikus szellemű filmek kívánatosak. Kötelességévé teszi a lelkipásztoroknak és az egész világot behálózó Actio Catholicának, hogy a *rossz, erkölcstelen, vallástalan és népeket megrontó filmek ellen lépjenek sorompóba*, hogy ígéreteket vegyenek ki a hívektől arra vonatkozólag, hogy rossz filmeket nem néznek meg és hogy csak az erkölcsös filmeket pártolják. Sürgeti, hogy országonként rendszeresen *jegyzéket készítsenek a filmekről*, amelyben osztályozzák, hogy melyik az a film, amelyik romboló, és melyik az a film, amelyik az erkölcsépítés szolgálatában áll. Rámutat arra, hogy minden országban az

Actio Catholica hatáskörében *központi filmellenőrző bizottság hívódjon életre*. Kötelességévé teszi, hogy ez a bizottság szigorú cenzúrárt gyakoroljon a filmekkel szemben, és kíváncsún tartja végül, hogy az egyes országokban működő bizottságok között állandó kapcsolat létesüljön.

Hetenkint közel háromszázmillió ember jár moziba

Tehát az Anyaszentegyház látható feje kiadta a keresztesháborúra szóló felhívását az erkölcstelen pergőképek ellen. És a felhívásra az egyes országok kebelén belül működő *Actio Catholicák* sorompóba állították a hívek millióit a rossz filmekkel szemben. Szükség is volt erre, mert egyes statisztikai adatok alapján az egész világon hetenkint közel *háromszázmillió ember jár moziba*. Óriási szám, ha elgondoljuk, hogy háromszázmillió ember szívja magába úgy északon, mint délen a trópusi napsütésben vagy talán fent az alaszakai hómezőkön a mozi vásznán megjelenő eseményt. Ilyen propagandisztikus eszköze még nem volt a világnak. Bár ugyan van rádió, amely az éter hullámain naponta kisugároz propagandisztikus híreket — de hiába, a szó gyorsan elröppen, de amit lát az ember, az agyába vésődik, lelkére és szívére hat és sokszor öregségében visszaemlékezik arra a filmre, amely ártatlan ifjúságában határsorompója volt a rosszra való vagy a jó útra való eltérésnek. Nálunk, itt Magyarországon is *több mint ezer mozi ontja magából a jót, de sokszor a rosszat*. Van olyan mozifilm nálunk, amelyet kétmillió ember is megnéz, tehát olyan óriási szám, amelyre fel kell figyelni. Most képzeljük el, hogy ebben a kétmillió nézőben hány százalék a fiatalokú magyar, vagyis a mi ifjúságunk, a mi jövődönk, amelyre az új ezredévet akarjuk felépíteni.

Nálunk is elindul a mozgalom

Az ifjúság a nemzet féltve őrzött kincse. Hiába van a templom és iskola, szülői otthon akkor, amikor az ifjú kimegy az utcára és elmegy a feléje kiáltó és sokatígérő moziplakát előtt és annak csábító képeire és felírására felfigyelve bemegy a moziba és előtte olyan kép pereg le, amely a nemesen érző, tiszta lelkét megrontja, talán meg is fertőzi. A rendes, a tisztességes ifjúból sok film varázsolt rossz tanuló s nevetlen utcakölyköt és sok ártatlan, tiszta életet mocskolt be az éjjeli alvilágot bemutató film, és sok tiszta lelkű ifjút térített le a helyes útról és döntött romlásba a könnyelmű, érzéki életet propagáló film. Tehát tenni kellett valamit. A magyar Actio Catholica elindította tehát a mozgalmat. Első kötelessége volt, hogy felhívta az arra illetékesek figyelmét a rossz, erkölcstelen pergőképek ellen. A templomok szószékeiről, a katolikus egyesületek dobogóiról hirdették és követelték az erkölcstelen magyar filmek betiltását és a külföldi filmek kitiltását. Amikor a katolikus közvélemény szellemi elgondolásban és vonalvezetésben egy nevezőre lett hozva, akkor az Actio Catholica országos elnöksége megbízta Czapik Gyula dr. veszprémi püspököt, hogy az országos sajtószakosztályon belül színház- és film-alosztályt hívjon életre.

Életre hívódik az Actio Catholica színház- és filmalosztályának tanácsadó és propaganda bizottsága

E megbízatás alapján Czapik Gyula dr. veszprémi püspök, az Actio Catholica országos sajtó szakosztályának elnöke rögtön hozzálátott az alapozó munkák megindításához és maga mellé vette Jámbor Dezső ujságírót, az Actio Catholica országos elnökségének s. titkárát és megbízta az Actio Catholica színház- és film-alosztály titkári teendőinek

ellátásával. A tanácskozások eredményeként általános munkatervet készített el, amelynek alapjaként életre hívta első sorban is a színház- és film-álosztály

Tanácsadó Bizottságot

melynek tagjaiul a következőket nevezte ki: az Actio Catholica országos elnöksége részéről hivatalból tagjai: *Gévay-Wolff* Nándor, az A. C. kulturális szakosztályának elnöke, *Huszár* Károly, az A. C. szociális szakosztályának elnöke, *Dsida* Ottó, az A. C. hitbuzgalmi szakosztályának elnöke, *Zsembery* István, az A. C. szervezési szakosztályának elnöke, *Mihalovics* Zsigmond pápai preláthus, az A. C. országos igazgatója, míg rendes tagjaiul a következőket hívta meg, illetve nevezte ki a veszprémi püspök: *vitéz Haász* Aladár miniszteri osztályfőnök, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium színházi ügyosztályának vezetője, *Pfeiffer* Gyula ny. h. államtitkár, az Amatőr Film Szövetség elnöke, *Tóth* László dr. kormányfőtanácsos, a Nemzeti Ujság főszerkesztője, *Gáspár* Jenő kormányfőtanácsos, az Országos Sajtókamara igazgató-főtitkára, *Peller* Károly, az Új Nemzedék szerkesztője, *Nagy* Miklós, az Egyházi Lapok szerkesztője, *Hamvas* Endre protonotárius kanonok, budapesti általános érseki helynök, *Kósa* Kálmán dr. miniszteri osztályfőnök, mint a vallás- és közoktatásügyi minisztérium oktatófilm alosztályának főnöke, *Novágh* Gyula tanügyi főtanácsos, a budapesti Népművelési Bizottság ügyvezető igazgatója, *Köhler* Ferenc lazarista atya, *Zsiros* Ferenc S. J., a Szív ujság felelős szerkesztője, *Nyisztor* Zoltán dr. pápai kamarás, a Magyar Kultúra felelős szerkesztője, *Hivatal* József kormányfőtanácsos, az Új Lap felelős szerkesztője, *P. Röss* Bertalan kapucinus házfőnök, *Nagy* Géza dr. belügyminiszteri miniszteri tanácsos, *Éliássy* Sándor dr., Budapest rendőrfőkapitánya, *Szunyogh* Xavér Ferenc bencés tanár, *Szívós* Donát bencés tanár, *Esthy* Miklós pápai kamarás, kormányfőtanácsos, *Wlassics* Gyula báró vallás- és köz-

oktatásügyi államtitkár, *Szöllőssy* Alfréd belügyminiszteri miniszteri tanácsos, *Urbányi* C. József szakfelügyelő, *Nevelős* Gyula dr. ny. miniszteri osztályfőnök, *Folyovits* József dr. belügyminiszteri miniszteri osztályfőnök, *Vigh* Bertalan tanügyi főtanácsos, *Beresztóczy* Miklós dr. pápai kamarás, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium miniszteri tanácsosa, *Horony* Pálffy Aurél dr. kormányfőtanácsos, Budapest székesfőváros tanácsnoka.

A Propaganda Bizottság

A színház- és filmalosztály „Propaganda Bizottságá”-nak tagjaiul pedig a veszprémi püspök a következőket nevezte ki: Az *A. C. részéről* hivatalból tagjai az *A. C.* összes országos szakosztályi elnökei és az *A. C.* országos igazgatója, valamint *Fekete* Márton kormánytanácsos, az *A. C.* országos elnökségének titkára. Tagjai pedig: *dr. Hamvas* Endre protonotárius kanonok, bpesti ált. érs. helynök, *caspanoi Paravicini* Jenő ny. tábornok, *Kérékgyártó* Árpád tanügyi főtanácsos, *P. Alakker* György S. J., *P. Böle* Kornél Szent Domonkos-rendi atya, *Strecke* Ernő dr. hittanár, *Kray* István br., mint a sajtópropaganda bizottság elnöke, *dr. Vattay* József ny. főügyész, *Szőke* Gy.-né dr. A *KIOE* részéről: *Brenner* Hugó, a *KALOT* részéről: *Mamuschitz* György, a *KALASz* részéről: *Stettner* Andrea, a *KLOSz* részéről: *Stadler* Frieda, a *DL* részéről: *Köstler* Hedvig, a Kat. *Sajtóhölgyszövetség* részéről: *dr. Herepy-Csákány* Gyözőné, az *OPE* részéről *Tóth* László kormányfőtanácsos és *Hivatal* József kormányfőtanácsos, a Kat *Nőegyesületek* Orsz. Szövetsége részéről: *Kaáli* Nagy Sándorné, az *Emericana* részéről: *dr. Baránszky* Joób László és *Szakály* János, a Kat. *Legényegyletek* Orsz. Szövetsége részéről: *Solymár* György, a Kat. *Középiskolák Főigazgatósága* részéről: *Virágh* Theofil, a Kat. *Népszövetség* részéről: *Kocsán* Károly, a Kat. *Tanítónők és Tanárnők* Orsz. Egyesülete részéről: *Domoszlai* Olga, a *Piarista Diákszövetség* részéről: *Schuller* Dezső dr., a Kat.

Háziasszonyok Orsz. Szövetsége részéről: dr. Conlegner Józsefné, a *Szociális Missziótársulat* részéről: Szalay Gizella, a *Szociális Testvérek Társasága* részéről: özv. lovag Wettstein Jenőné, a *Szent Imre Szenátus* részéről: dr. Ráth Ferenc. Ezenkívül egy-egy kiküldöttel tagjai a Propaganda Bizottságnak az *EMSzO*, a *Bencés Diákok Egyesülete*, a *Premontrei Diákok Szövetsége*, a *Ciszterciek Diákszövetsége*, a *Jézus Szíve Szövetség*, a *Mária-kongregációk Központi Bizottsága* és az *Országos Katolikus Növédő Egyesület*.

A film hatása a sajtóénál is nagyobb

A veszprémi püspök, mint az Actio Catholica színház- és film-alosztályának elnöke, a fentiek alapján tehát az alosztály Tanácsadó és Propaganda Bizottságát úgy állította össze, hogy abban nemcsak a hivatalos világ, de a katolikus közéletnek az egyházi és világi előkelőségei is résztvesznek. Ez annál is fontosabb volt, mert nemcsak az Istenben boldogult XI. Pius pápa, de Szent Péter trónján őt követő és most dicsőségesen uralkodó XII. Pius pápa is egyik apostoli levelében többek között a következőket írta: „*Minden ország katolikusainak lelkiismeretbeli kötelessége, hogy foglalkozzanak ezzel a legfontosabbá váló kérdéssel.* A film azon az úton van, hogy a legnagyobb és legkiterjedtebb hatású nevelő eszközzé váljon. *Hatása a sajtóénál is nagyobb.* Hiszen némely filmet több millió ember néz végig. Ezért kíváncsian, hogy a katolikusok foglalkozzanak mindig a filmmel, az Actio Catholica-gyűléseken, tudományos értekezéseken stb. A katolikus ujságban legyen külön rovat a film számára és bélyegezze meg a rosszakat és hívják fel a figyelmet a jó filmekre...” De nemcsak ebben a levélben foglalkozott a pergőképek jelentőségével a pápa, hanem később a *Nemzetközi Katolikus Filmiroda* elnökéhez e kérdésben írott levelében már lelkiismeretbeli kötelességének mondja minden ország katolikusának, hogy ezzel a fontos kérdéssel foglalkozzék.

Mit akar a magyar Actio Catholica?

Általánosságban bemutattuk, hogy katolikus szempontból milyen fontos a filmügy. Most már csak az a kérdés, hogy — szem előtt tartva a nagy pápák kijelentéseit — miként építheti ki a jó filmek propagálását és miként állítson gátat az Actio Catholica a vallás, hazafiatlanság, gyermeknevelés, a családi élet szentsége s általában az erkölcsromboló filmek ellen. Amikor a veszprémi püspök mindezeket szem előtt tartva megkezdte ezirányú munkáját, három pontba sűrítette össze a megvalósításra váró feladatokat. *Az első pont ellenőrzés a színház- és filmvonalon. A második pont a jó színdarabok és filmek ajánlása. A harmadik pont pedig propaganda a katolikus közvéleménynek a színház- és filmügyekre vonatkozó felvilágosítására.*

Ennek alapján hívta életre először a Tanácsadó Bizottságot, majd később a Propaganda Bizottságot.

A film jelentősége

Czapik Gyula veszprémi püspök, az A. C. országos sajtószakosztálynak elnöke, mint a színház- és film-alesztály vezetője, nagy beszédben foglalta össze általánosságban a magyar Actio Catholica célkitűzéseit, illetve ismertette a két bizottság munkakörét: A filmnek és színháznak mint propagandaeszköznek minél eredményesebben való beállítása szükségessé tette, hogy az Actio Catholica országos

sajtószakosztályán belül színház- és film-alosztályt hívjanak életre.

Azt szokták mondani, hogy a sajtó nagyhatalom. Akkor bátran mondhatjuk, hogy a sajtó után a színház-, de kiváltkép a film a következő nagyhatalmi helyre ugrott elő.

Már Istenben boldogult XI. Pius pápa is felismerte a színház és a film óriási jelentőségét és a *Vigilanti cura* címen kiadott enciklikájában; élesen rávilágított arra az igazságra, hogy a színdarab és a film sokszor milyen romboló hatással van a tömegekre. Ebben az enciklikában Őszentsége többek között a következőket mondja:

A nemzet tekintélye és hatalma

„Egy nép, amely a pihenés perceiben átadja magát oly szórakozásoknak (színdarab, film), melyek szétrombolják a tisztességérzést, a becsületérzést és az erkölcsöt, ugyanakkor dicsőítik a bűnt a mindenre fogékony ifjúság szeme előtt, annak a súlyos veszélynek teszi ki magát, hogy elveszti méltóságát, nemzeti tekintélyét és hatalmát.”

„Mi, akik most itt vagyunk, kiváltkép önök, uraim, akik legfőbb irányítói és ellenőrzői a magyar színjátszásnak és a magyar filmnek, bátran megállapíthatják azt a letagadhatatlan tényt, hogy a *színház és film a jelenkori „tömeghatás” legnagyobb eszköze és hogy a színdarab és a film sokszor milyen romboló hatással van kiváltkép az ifjúságra*. Azt is megállapíthatjuk, hogy a színház és film milyen elsőrangú helyet foglal el már a nemzet életének kialakításában is.”

A népet nevelni és irányítani kell

Mi jól tudjuk, hogy a multban milyen akadályokkal kellett megküzdenie az illetékeseknek. De azt is tudjuk, hogy ezek az akadályok voltak azok, melyek miatt az ille-

tékesek nem tudták teljes egészében érvényesíteni a színház- és filmvonalon a nemzeti és valláserkölcsi elgondolásokat. Ugyanakkor meg kell állapítanom még azt is, hogy *a színház- és filmvonalon bizonyos javulást látunk kialakulóban. De az is igaz, hogy vannak még filmek, amelyek nemzeti és valláserkölcsi szempontból még mindig kifogás alá esnek.* De az is bizonyos, hogy még mindig nem látom teljesen érvényesülni a valláserkölcsi és a nemzeti felfogás szempontjából azokat a kardinális elveket, amelyekre a mostani időkben igazán szükség volna.

Népünket nevelni és irányítani kell. Ehhez a neveléshez nem elég az iskola padja, az egyetem, a szószék, a rádió, a politikai megnyilatkozás, hanem *ezt a nevelőeszközt bele kell vinni a színház- és filmkérdésbe is*, mert az is letagadhatatlan igazság, hogy amit lát az ember, az jobban belevésődik az agyába. És itt van az ereje a színháznak és a filmnek.

Pályadíjakkal buzdítsák a színdarab- és filmírókat

Valahogy úgy látom, — mondotta többek között a veszprémi püspök — hogy sokan még mindig nem érzik át azt, hogy ezekben az időkben, amikor nemcsak az egész világ, de a mi Magyarországunk is átalakulóban van, milyen színdarabokra, milyen filmekre van szükség, hogy az egész nemzetet az országépítés munkájába bekapcsolják. Azok a jelentések, amelyek hozzám a színház- és filmvonalról nap-nap után befutnak, sajnos, még mindig arról tesznek tanúságot, hogy nem mindig a nemes cél, a nemzetépítő, vallási, erkölcsi felfogás, hanem sajnos, sok esetben a rideg üzleti érdek vezeti a vállalkozókat. Pedig végre be kell látni azt, hogy a színházelőadással és a pergőképpel először is nemzeti és valláserkölcsi missziót kell teljesíteni. Ezt az igazságot érezzük mi is át az Actio Catholicában, amikor elnöklésem alatt életrehívtuk a színház- és film-

alosztályunkat. Ennek az alosztálynak a munkájával akarjuk elérni azt, hogy az arra illetékesek bekapcsolásával minden színdarab és pergőkép ne csak szórakozás, hanem a nemzetnevelés egyik eszköze legyen. Azt akarjuk, hogy mindazok, akik hivatva vannak felülről irányítani a színházak és mozik műsorát, értessék meg az ország összes színdarab- és filmszüzsé-íróival, valamint a színházi vállalkozókkal és igazgatókkal, és ilyenképen a mozgóképvállalkozókkal és pergőkép-tulajdonosokkal, hogy nekik is be kell lépni abba a továbblépdelő hatalmas tömegbe, amely az ország boldogulásáért menetel. Mi azt is szeretnénk, hogy mindazok, akik időnkint pályadíjat tűznek ki színdarabok és filmszüzsék megírására, — itt elsősorban a katolikus írók és hírlapírók nagyszerű szervezetére, az Országos Pázmány Egyesületre gondolok — úgy állítsák fel a pályadíj feltételeit, hogy az a színdarab és filmszüzsé a nemzet és vallás nemes hivatását szolgálja.

Ma már nem levegődarabokra van szükség

A veszprémi püspök beszédéből tehát kicsendül az az igazság, hogy az Actio Catholica jól tudja, hogy elmúltak azok az idők, amikor „Nesze semmi, fogd meg jól” levegődarabokkal traktálták a nézőközönséget. El kell múlni azoknak az időknek, amikor hamis, némelykor bántó, s némelykor kifigurázó színben tüntették fel a magyar parasztot, a magyar dolgozót, az értelmiségi munkást, a hitért küzdő papot és a hazájáért harcoló katonát. Olyan színdarabokra és filmszüzsékre van a mai világban szükség, amely eszményeket állít fel és ezt az eszményt veheti minden becsületes magyar emberről, aki akár a föld túrásával, akár író-eszközével, kalapácsával, kardjával vagy a kézben tartott keresztjével dolgozik Istennel a Hazáért. Ha igazságosak akarunk lenni, megállapíthatjuk azt is, hogy nehéz munkát vállaltak azok magukra, akik át tudták törni a színház- és

filmvonalon azt a dzsungelt, amely mégis e tisztultabb légkörbe terelte ezt a két fontos kérdést. Éppen ezért örömmel üdvözljük a Színész- és Filmkamarát és mindazokat a társadalmi egyesületeket, amelyek harcos tevékenysége a színház- és filmmocsárból üde oázist varázsol. De a további lépések megtételéhez támogatásra van szüksége mindazoknak, akik a színház- és filmvonalon a nehezebb, a szebb és a jobb időket akarják életre hívni. Ismerjük a nehézségeket, éppen ezért minden erőnkkel azon kell lennünk, hogy a Színész- és Filmkamarát, valamint minden színigazgatót, filmgyártó céget és mozitulajdonost *a milliós katolikus tömegek sorompóba állításával támogassunk, hogy így elősegítsük munkájukat.*

Tisztultabb légkört kell teremteni a filmfronton

A magyar katolicizmus hivatott vezetői nem idegenek ezen a fronton, mert állandóan figyelemmel kísérik úgy a színházat, mint a pergőképet. Úgy látják, hogy először is tisztultabb légkört kell teremteni a színdarabok és a filmszüzsék vonalán. Ha ez meglesz, akkor már könnyű lesz a népet ránevelni a jó színdarabokra, a nemzetnevelő, erkölcsös filmekre. Ezt azért húzzuk alá, mert bizonyos körökből még mindig azt hangoztatják, hogy *„kérem, mi szívesen adnánk erkölcsös, nemzetnevelő, hazafias színdarabot vagy pergőképet, de a nézőközönségnek nem ez kell, a népnek az kell, amit most bemutatunk“.* Márpedig valamiből élni kell a vállalkozónak! Hogy ezt a tételt megdöntsük, ezért kell a tisztultabb légkört megteremteni, ez legyen tehát az első lépés. Ha csak az első pontot megvalósítjuk, akkor a továbbiakra vonatkozólag nem lesz nehéz az A. C. munkája. Egy éve annak, hogy a 200-ik hangos magyar film vásznon való megjelenésétől visszhangzott az ország. Mindenki örült ennek a 200-ik magyar filmnek, mert ez a 200-ik film a szentistváni Magyarország élniakarását bizonyítja, s

ezen a vonalon is bemutatta azt az igazságot, hogy *ha a magyar akar, akkor tud is*. Ismerjük a filmjátszásnak azt a korát, amikor gyermekcipőben járt. Ismerjük azt a korszakát is, amikor az erkölcstelenségnek, a ledérségnek és a hazafiatlanságnak volt a szószólója. Hála a jó Istennek, ezek az idők elmúltak. Most már látunk olyan pergőképeket és hallunk olyan színdarabokat, amelyek a szórakoztatás mellett *nemesebb cél felé törekednek*. Most, hogy a mi szegény országunk Európa filmtermelésében a harmadik helyre verekedte fel magát, éppen ezért most van az a pillanat, amikor az Actio Catholicának is sorompóba kell lépnie.

Mi építeni, segíteni és nem gáncsolni akarunk

Az A. C. nyomatékosan kijelenti, hogy *nem gáncsolni, megakadályozni, hanem segíteni és építeni akar*. Nem kell ettől a munkától félni, mert baráti jobbot nyújt mindenki felé, aki segítségképen hozzá folyamodik. Az A. C. *nem azt akarja, hogy filmben vagy színdarabban örökké harangok kongjanak és orgona bűgjön, de azt sem akarja, hogy a magyart mindig cigányzene mellett mutassák be, amint poharat tör és nemzeti értéket pocskol, vagy erkölcstelenségben tobzódik*. Azt akarja, hogy a vallásos érzületet tisztelő, hazafias és nemzetnevelő érzést ápoló és a családi élet tisztaságát és boldogságát, valamint a munka megbecsülését propagáló filmek kerüljenek ki a filmgyárból.

Elő kell segíteni a magyar filmtermelést

Óriási értéket jelent a magyar filmtermelés és nagy nemzeti jövedelmet. Gondoljunk arra a sok idegen valutára, amely a külföldre eladott magyar filmek révén folydogált be a nemzet pénztárcájába. Gondoljunk csak arra,

hogy mennyi embernek ad kenyeret és az ipar hány ágát foglalkoztatja. Éppen ezért minden eszközzel elő kell segíteni a magyar filmtermelést, amely, ha igazságosak akarunk lenni, már nagyon is elérte az annyira agyondicsért külföldi filmek vonalát. Nem kell lebecsülni a magyar filmgyártást és a magyar filmkészítést, hanem inkább arra van szükség, hogy bátorítsuk a vállalkozókat, mert minél több film készül itthon, annál jobban, lépésről-lépésre fokozódik a magyar film tökéletessége és szépsége. Azonban még mindig bejönnek olyan külföldi filmek, amelyekre igazán nincs semmi szükség, amelyek a krisztusi világszemlélettől nagyon is távol vannak, csak arra jók, hogy az érzékiséget felkorbácsolják s arra jók, hogy bár a 16 éven aluliaknak nem szabad megnézni, de ha bemegyünk a moziba, pont a 16 éven aluliakkal van tele. Az A. C. a korhatárral nincs megelégedve és a korhatárt 18 évre akarja felemelni. Tehát mindezeket összefoglalva az A. C. szigorúbb elbírálást követel a filmcenzúrától, nemcsak a hazai, hanem kiváltkép a külföldről behozott filmekkel szemben.

A magyar sajtó kötelessége

Nagy feladat vár a magyar sajtóra is, mert azt várják a megújuló sajtótól, hogy lapjaikban ezentúl úgy adnak a színházról és a pergőképről kritikát, hogy az a kritika tényleg tárgyilagos igazsággal adjon majd véleményt, illetőleg irányt a magyar közvélemény számára. Az A. C. azt szeretné, hogy a magyar sajtókamarában újjászületett magyar újságírás új vonalakon haladva nagy hatalmával rákényszerítse a színház- és pergőkép-vállalkozókra azt a nemes elgondolást, amelynek fókuszában az újjáéledt szent-istváni Magyarország áll. Azt szeretné, hogy a Sajtókamarán, az Újságíró Egyesületen vagy az Országos Pázmány Egyesületen belül ankétára hívnák össze az összes napi, heti, művész- és színház- és filmlapok kritikusaikat, és ezen az ankétán tárgyalnák meg és mutatnák be, hogy mely utakon

kell haladni a magyar sajtó munkatársainak, ha azt akarják elérni, hogy a színházak és a mozitermek falain belül állandóan az újjáépítendő Magyarország képe lebegjen. Szükségesnek látnánk, hogy az Országos Magyar Sajtókamara által az *újságírók jelöltjei számára tartandó tanfolyamon erről a kérdésről is előadást tartanának*, hogy már a fiatal újságíró-jelöltek, még mielőtt újságírók lennének, átérezzék azt a nagy erkölcsi felelősséget, amely ceruzájuk vagy tolluk hegyére — amikor színház- vagy film-üggyel foglalkoznak — állandóan ránehezedik. Ez nemcsak vallási szempont, hanem igenis a nemzet élni akarása követeli, hogy ha már mindenhol megújhodást hirdetünk, ezen a vonalon is rendet teremtsünk.

A keskenyfilm mint a nemzeti kultúra terjesztője

Utoljára hagytuk a keskenyfilm-ügyet, pedig a keskenyfilm elterjedése *olyan rohamlépésben halad előre, hogy sok tekintetben már méltó versenytársává lett a normálfilmnek*. A magyar vidéken a keskenyfilm egyet jelent a normálfilmmel. Hála a jó Istennek, gombamódra szaporodnak a keskenyfilm színházak és ez arra ösztökéli az arra hivatottakat, hogy ezzel a kérdéssel is a helyzet komolyságának megfelelően foglalkozzanak. *A keskenyfilm ma már művészetet és szépséget jelent*. A keskenyfilm ma már kultúra és szellemi tudás terjesztését jelenti. Mindenhová eljut, még azokra a helyekre is, ahová normálfilm nem tudott elvergődni. Először is néhány szót akarunk szentelni a keskenyfilm központi szervének, a Magyar Amatőr Filmszövetségnek, amely dícséretreméltó programjával egy kalap alá tudta vonni mindazokat, akik a keskenyfilm művésziesebb voltára törekednek. Ennek a szövetségnek köszönhetjük azt, hogy játékfilmek, ismeretterjesztő filmek és az országban történő nagy események lerögzítésével foglalkozó filmek kerültek már eddig is nagy

számban forgalomba. Sok olyan esemény van, ahová a normálfilm riportere nem jutott el, de ott van az amatőr keskenyfilm-operatőr, és lencséjére veszi mindazokat az eseményeket, amelyekben valamennyien, akik ott voltunk vagy nem voltunk ott, gyönyörködhetünk. Nagy jövőt jósolunk a keskenyfilmnek, már csak olcsóbbságánál fogva is. S mivel a keskenyfilmben összpontosítva van a sport és a szórakozás, olyan tömegmegmozdulást fog ez rövid időn belül jelenteni, hogy arra példa talán nem is volt a világon. Sok tekintetben a keskenyfilmé a jövő, most már csak az a kérdés, hogy ezt a nemzeti kultúreszközt is be tudjuk-e állítani százszázalékig abba a vonalvezetésbe, amely egy jobb kort görget maga előtt. Ezen a vonalon is elismerés illeti meg az úttörőket és szervezőket, akik önzetlen munkájukkal próbálják összefogni és csokorba kötni mindazt a szépet és nemeset, amelyet az amatőr keskenyfilmszalag jelent az országépítés munkájában.

Három kívánság és három feladat

Külön határkövet jelent az Actio Catholica színház- és filmvonalon megindított munkájában *Mihalovics Zsigmond* pápai prelátusnak a beszéde, aki rámutatott arra, hogy most már ütött a határozott cselekvés órája, vagy felébred a nemzet egészséges tiltakozása s akkor e tiltakozás nem megy majd végbe formás keretek között, vagy beveszi a nemzet az édes mérget, de akkor nem nemzetnevelés lesz, hanem országvesztés. Tehát felteszem a kérdést, — folytatta Mihalovics prelátus — hogy mit kívánunk? 1. *Első kívánságunk* a hivatalos cenzúra hatásos és erélyes alkalmazása. E nem kellemes műveletben az Actio Catholica is felajánlja készséges működését. Ezzel kapcsolatban Hollandiára gondolok, ahol a legtökéletesebb az állami hatóságok és a katolikus filmszervek harmónikus együttműködése. 2. *Második kívánságunk* a szövegkritikára vonatkozik. Principiis obstat! — mondja az erkölcsi maxima. Ne engedjük, hogy olyan filmeket gyárthassanak, amelyeket a cenzúra később nem engedélyezhet vagy betilthat, vagy lepergetését botrány kíséri. 3. *Harmadik kívánságunk* a film és színház sajtókritikájára vonatkozik. A kritika joga, kötelessége és igen nagy felelőssége, hogy a közönséget tájékoztassa, ítéletét helyes mederbe irányítsa, érzékét és ízlését emelje. Megmondjuk őszintén, nem vagyunk megelégedve a sajtókritika mai gyakorlásával. *Sok tekintetben szigorúbbnak és igazságosabbnak kell lennie a kritikának, a kritikus necsak a művészetet, hanem a tartalmat és a tendenciát is figyelje.* Hogy ezt a munkát az egész

magyar sajtó számára megkönnyítsük, arra hivatottakból szűkebb körű cenzúrabizottságot hívtunk életre, akiknek legnagyobb része a toll forгатói közül került ki. *Ezek mondanak hétről-hétre kritikát az új filmekről és adnak irányítást a katolikus milliók számára, hogy melyik filmet nézzék meg, s melyik az a film, amely a nemzeti keresztény világnézettől oly messze esik. Mi gondolunk arra is, hogy ha kell, megszervezzük a filmlátogatók szövetségét, hogy esetleg bojkottot szervezzünk kimondottan ártalmas filmek ellen.*

A keskenyfilm jövője szinte beláthatatlan

Feladataink másik csoportja arra vonatkozik, — mondta Mihalovics prelátus, országos igazgató — hogy pozitíve *miként állíthatnánk a filmet a nemzetnevelés szolgálatába. E pontnál főképen a keskenyfilmre gondolunk, melynek jövője szinte beláthatatlan.* Az Actio Catholicának az a törekvése, hogy minél több egyházközség területén belül hívódjon életre keskenyfilm-mozi, hogy minél több egyesület állítsa be propagandaeszközei közé a film óriási propagandaeszközét. Ennek során arra kell törekedniök az egyházközségeknek, hogy olyan kultúrházakat emeljenek, amelyek már a hatósági előírásoknak megfelelnek. Az Actio Catholica ezen a vonalon is megtette a szükséges lépéseket és a kultúrházak terveinek elkészítésében, tanácsadásában színház- és filmesztályunk az egyházközségeknek rendelkezésre áll. A további lépés, amelyen már szépen előrehaladunk, a meglévő keskenyfilmek jegyzékének összeállítása. Itt nemcsak a szórakoztató filmekre, hanem az ismeretterjesztő, kultúr- és pedagógiai filmekre is gondolunk. Allandóan cenzúrázzuk a már meglévő keskenyfilmeket, hogy a magyar vidék, a magyar katolikus vidéki társadalom olyan filmeket kapjon, amely filmek szórakoztatásuk mellett erkölcsös, tisztességes, becsületes és hazafias érzést és vallásos mentalitást sugároznak ki magukból.

Az amatőrfilm és a katolikus társadalom

Nem utolsó sorban kellett volna rámutatnom arra az amatőrfilmügyre, amely mind erősebb ütemben vívja ki magának azt a pozíciót, amely őt a filmvonalon megilleti. A filmügyekre amatőrvonalon is felhívjuk a katolikus társadalom figyelmét. Kedves, szép és nemes szórakozás. Sok érdekes eseményt látunk megörökíteni az amatőrök vállalkozásában. *Ezzel az amatőrfilm mozgalommal a hivatásos filmesek utánpótlását szeretnénk katolikus szempontból biztosítani.* Hivatásos filmesektől kaptuk azt a felvilágosítást, hogy az amatőrökből lesznek a legjobb filmoperatőrök, rendezők és hangmérnökök. Éppen ezért arra törekszünk, hogy az Amatőrfilm Szövetség bekapcsolásával időnként kurzusokat rendeztetünk a papság és a világiak számára. Azt szeretnénk, hogy minél több katolikus tanulja ki a film kezelését és minél többen végezzék el a filmkezelői tanfolyamot.

*

Komolyan kell venni a filmügyet, amely a tömegszórakozások terén kivívta magának az első helyet.

Az Actio Catholica Országos Elnökségének bölcs elhatározásával tehát katolikus vonalon megindult a munka, most már csak az a kérdés, hogy akik arra hivatottak, és a milliós katolikus tömegek megértik-e a nagy horderejű mozgalom nemzetépítő fontosságát.

A filmpiacra is bevonult a katolikus vállalkozás

Örömmel veszi tudomásul az Actio Catholica, hogy a filmfrontra is bevonult a katolikus vállalkozás, „*az Összetartás filmszolgálat*” kapcsolatban. Mivel az Actio Catholica üzletekkel nem foglalkozhatik, az Összetartás Gazdasági Szövetkezetet bízta meg azzal, hogy vállalja el az A. C. filmszolgálatát.

Igy az A. C. erkölcsi irányítása és támogatása mellett, de ettől anyagilag függetlenül az Összetartás A. C. filmszolgálatára az A. C.-től megbízatást kapott arra, hogy az ügyekkel kapcsolatos kereskedelmi ügyletekben felvilágosítással szolgáljon, gépeket szerezzen be és adjon el, filmeket kölcsönözzön, s reméljük, hogy el fog következni az az idő, amikor az Összetartás elindítja a magyar katolikus filmgyártást.

A katolikus filmezés jövője

Az Actio Catholica filmszolgálatát az Összetartás Gazdasági Szövetkezet filmesztálya látja el.

Címe: *Összetartás Filmszolgálat, Bpest, VIII., Rökh Szilárd-utca 37. Telefon: 130—649.*

Ez a kimondottan katolikus vállalat *dr. Lafranco István* vezetése mellett 1941. év tavaszán kezdte kiépíteni a katolikus filmezés útját üzleti alapokon.

Már ezideig több katolikus mozit állított fel. Szállítani tud *mindenfajta felvevő és vetítő berendezéseket.*

Közvetíti az összes Magyarországon megjelent *16 mm hangos játékfilmeket.* Nagy választékban kölcsönöz *16 mm hangos kultúrfilmet.*

Szállít mindenféle *hangerősítőt, árampótló berendezéseket, aggregátumokat, égőt, orsót, ragasztóprést, tekercselőt, vetítívásznát stb.*

Igaz, hogy a jelenlegi óriási áruhiány sok akadályt gördít munkánk elé, de ezek a nehézségek az egész piacon észlelhetők.

Áraink teljesen azonosak a gyárak és más cégek áráival, tehát senki nem fizet rá, ha rendeléseit az Összetartás Filmszolgálatnál eszközli, de ugyanakkor olyan céget támogat, mely *minél nagyobb üzleti forgalmat ér el, annál nagyobb lendülettel tudja a katolikus testületek és magánosok filmszükségletét kielégíteni.*

Miért fontos, hogy minél több katolikus egyházközség gyakoroljon befolyást hangos keskenyozira?

A hangos keskenyozó (16 mm) hazánkban ma még gyermekcipőben jár. Minden falu kaphat engedélyt ilyen mozi megnyitására, ahol más mozi még nem működik. Ma még csak 120 községben nyílt meg hangos keskenyozó, de özönével kérik az engedélyeket egyes községek számára.

Itt kell a katolikus élniakarásnak most megmozdulnia. Előzzünk meg mindenkimást! Minden katolikus egyházközségnek arra kell törekednie, hogy területén életre hívódjon a katolikus kézben levő és katolikus ellenőrzés alatt álló keskenyozó. Moziengedélyt egyházközség nem kaphat, hanem csak természetes személy. Tehát az egyházközség beszélje meg az ügyet és válasszon ki egy jó katolikus embert (lehetőleg hadiárva, hadiözvegy, vitéz, tűzharcos vagy volt katona), aki számára kérik a moziengedélyt. Nem sok pénzre van szükség, csak 2500—3000 pengőre. Ha van helyiség, már áll a mozi és egy év alatt már visszatérül a befektetett tőke. Ezek a mozik, az egyházközségek erkölcsi befolyása alatt, bizonynyal csak a jó erkölcsöt ápoló filmeket fogják pergetni. Ahol ilyen mozi már áll, abban a községben megszűnt a lehetősége annak, hogy pusztán üzleti haszonért dolgozó vállalkozók a jövőben rontsák a mi derék katolikus népünk erkölcsait!

Nem kell a rizikótól félni! (Ó, hány katolikus ügynek volt már a sírásója a mi túlzottan óvatos és vállalkozástól rettegő életteretlenségünk!) *A hangos keskenyozó üzletnek is kitűnőnek bizonyult.*

Vannak községek, ahol a tiszta haszonból egy év alatt kifizették a moziberendezés teljes árát. És még haszon is maradt!

Akik rászorulnak, *részletre* is kaphatják a mozigépet. 600—800 pengővel már neki lehet kezdeni az ügynek. A részleteket már a mozi keresi meg.

Első dolog engedélyt kérni!

Mire azt megkapjuk, összejön az induláshoz szükséges tőke!

Ha aztán a mozi megnyílt, nincs többé gond. A mozi jövedelme visszafizeti a befektetett tőkét kamatostul!

Miért bízzuk meg az Összetartás Filmszolgálatot hangos keskeny- mozi felállításával?

Az Összetartás olyan szerződés birtokában van, mely szerint a keskenyfilm-kölcsönzők az Összetartás által felállított mozik számára *csak olyan filmeket kölcsönözhetnek, mely filmeket az A. C. cenzúrabizottsága katolikus szempontból kifogástalanoknak minősített.*

Itt jegyezzük meg, hogy könyvünk 61. oldalán szereplő „Hangos játékfilm műsorjegyzék” az összes eddig megjelent hangos keskenyfilm jegyzéke. Azok cenzúrázását az A. C. időközben befejezte és annak eredményeképpen könyvünk végén közöljük a műsorjegyzéket, az egyes filmek mellett feltüntetve az A. C. osztályzatát is. (Az Összetartás által felállított mozik a 4-es osztályzatú filmeket nem kapják meg.)

És ebben rejlik a katolikus keskenyfilm jövője! Képzeljük el, hogy a nagy ügytől áthatva 300, majd 500, végül 1000 községben állítunk fel katolikus kézben lévő keskeny hangosmozit. Mit jelent ez?

Ennek a sokszáz mozinak csak az A. C. által jóváhagyott filmeket lehet majd kölcsönözni. (A fentiek alapján.) Tehát a filmvállalatok számára *egyszerűen nem lesz üzlet más filmet gyártani, mint katolikus szempontból kifogástalant.*

A filmgyártók a multban nagyrészt csak az üzletet nézték filmtémájuk megválasztása és rendezése terén és nem az erkölcsi szempontokat.

Ezentúl az lesz számukra a jó üzlet, ha minél katolikusabb filmeket gyártanak, mert hiszen a filmek piacát

jelentő mozik óriási többsége katolikus kézben lesz és nevükben az *Összetartás* határozza meg, hogy milyen film kell, milyen film nem kell. Ami majd a többségben levő katolikus mozik számára nem kell, azt nem fogják gyártani, mert nem lesz üzlet a gyártása s így még azon mozik is csak kifogástalan, erkölcsös filmeket kaphatnak, amely mozik tulajdonosai pedig erre talán vajmi kevés súlyt helyeznének.

Ime, így lehet *akarattal, összefogással, szervezett erővel elérni azt, hogy megnemesedjék a magyar filmgyártás*, a nélkül, hogy milliós tőkével katolikus filmgyárat létesítsünk. (Nem mintha ez nem volna kívánatos, de egyelőre úgysis csak szép álom marad.)

Mi lesz azokkal az egyházközségekkel, ahol valami okból nem lehet hangos keskenymozit felállítani?

Ahol nem sikerül hangosmozit üzembe helyezni, ott ajánlatos legalább néma keskenyfilmek vetítésére lehetőséget találni.

16 mm-es némafilmek kölcsönzése

Könyvünk más részében már foglalkoztunk azzal a kérdéssel, hogy a néma keskenyfilmnek is van létjogosultsága.

Most nem kívánunk a 8 és 9 1/2 mm-es keskenyfilmekkel foglalkozni, mert ezeknek csak a magánosok számára van jelentőségük, ellenben a *16 mm-es néma keskenyfilmek* testületek számára is nagy szolgálatot teljesíthetnek.

Különösen az ifjúság számára tarthatunk ingyen előadásokat, vagy kultúrestéinket tehetjük egy-egy 16 mm-es némafilm bemutatásával színesebbé, vonzóbbá.

A 16 mm-es némafilmeket eddig leginkább az iskolai,

ú. n. oktatófilmmezésnél használták fel, igen szép eredménnyel, azonban alig egy-két üzleti vállalkozás foglalkozott ilyen filmek kölcsönös közvetítésével. Ez utóbbiak pedig nagyrészt nem tudták kielégíteni katolikus testületek igényeit.

Az Összetartás e téren is be akarja tölteni hivatását és összegyűjti azokat a felkutatható 16 mm-es némafilmeket, melyekre katolikus körökben oly nagy szükség van. Szép turisztikai, utazási, oktatófilmekből már 50—60-at összegyűjtöttünk és folyamatban van a többiek összegyűjtése is.

Rövid idő múlva *megjelenik az Összetartás 16 mm-es némafilm-jegyzéke*, melyet az érdeklődőknek készséggel megküldünk. Ezeket a filmeket azután csekély kölcsöndíj ellenében a katolikus közületek rendelkezésére bocsátjuk.

Külföldön sok, kimondottan vallásos tárgyú keskenyfilm is kapható. Ezek behozatala, magyar szöveggel való ellátása még sok fáradságot igényel, de ilyen filmek elkészítése sem tartozik az elérhetetlen feladatok közé. Ez már aztán csak pénzkérdés.

Ahol nem lehet nyilvánosjogú hangos keskenymozit felállítani, ott ismeretterjesztő előadások címén lehet filmvetítésekre engedélyt kapni

Kulturális célokat szolgáló társadalmi szervezetek (pl. Katolikus Kör, helyi Credo stb. egyesület) kivételesen indokolt esetben, amennyiben a helyi viszonyok elkerülhetetlenül szükségessé teszik, kaphatnak *1 évre szóló engedélyt ismeretterjesztő filmelőadások tartására.*

Éspedig *oktatófilmek* vetítésére korlátlan mértékben, szórakoztató filmek vetítésére (normálfilmekre 1000 méterig, keskenyfilmekre 400 méterig) előadásonként.

Feltételek: 1. belépődíj nem szedhető; 2. ne önálló filmelőadás legyen, hanem kulturális műsor keretében legyen

a vetítés; 3. a gép kezelőjének vizsgázott gépkezelőnek kell lennie; 4. csak engedélyezett filmek vetíthetők.

Az 1 évre szóló engedélyt a m. kir. Belügyminisztériumtól kell kérni, községben a főszolgabíró, városban a polgármester útján. A kérvényre 2 pengős okmánybélyeg kell.

Katolikus keskenyfilm-híradó

Foglalkozunk azzal a tervvel is, hogy a fontosabb magyar vonatkozású egyházi eseményeket, kongresszusokat, ünnepségeket keskenyfilmen megörökítve még a legeldugottabb tanyán is bemutatathatók az érdeklődő, hívő közönségnek. Sajnos, még az Eucharisztikus Kongresszus világra szóló, felejthetetlen képeit sem tudtuk eddig közkinccsé tenni. Készült ugyan néhány hivatalos film és néhány szép, színes amatőrfilm róla, de az előbbiekhöz nem lehet hozzájutni, az utóbbiakról (színes filmek lévén) nem lehet kópiát készíteni és így bizonyos idő múlva, ha a meglévők elkoptak, végleg megszűnik e filmek vetítésének a lehetősége. Pedig ezeket a filmeket (s bár lenne a kongresszusról tízszerannyi felvétel) még unokáink is lelkesedve néznék végig évről-évre.

Ézért már most felhívunk minden amatőrfilmezőt, hogy jelentse be az *Összetartásnak*, ha sikerült felvételt készített valamely közérdekű, nagyobb egyházi eseményről. Mi elkészítettjük a film kópiáit és besorozzuk a kölcsönadható filmek közé.

Épp ilyen érdeklődésre számíthatnak esetleg egyes katolikus nevelőintézetek, karitatív szervezetek életéről és működéséről készült keskenyfilmek.

Ime, csak egy-két példa, mi mindent terveztünk. A tervek pedig könnyen valóra válhatnak, ha egységes akarat és áldozatkészség fűt bennünket!

Hitoktató film-diapozitívek

Úgy volt, hogy 1941/42. iskolaév kezdetére már módunk lesz a vallásoktatás minden ágazatát felölelő film-diapoziti-

vek kölcsönzése is. Sajnos, a háborús viszonyok oly nehézkessé teszik a külfölddel való levelezést és üzleti érintkezést, hogy most csak bejelenteni tudjuk, hogy ez is meglesz!

Művészi képek sorozatai képezik ezeket a filmszalagokat, melyek 3—4 méteres vetítőfelületre is gyönyörű, éles és pompás képeket vetítenek. Egy egész műsor mellényzsebben elfér és e mellett a hozzá szükséges vetítógép rendkívül olcsó. Azt még a legszegényebb egyházközség is beszerezheti majd.

Miért rendeljünk mindent az Összetartás Filmszolgálatnál?

Az Összetartás Gazdasági Szövetkezet Filmszolgálat az első katolikus filmszolgálat, mely ugyan szolid üzleti alapokra épít, de hivatásának tekinti a katolikus filmgények minél tökéletesebb szolgálatát. Számos ágazatban egyszerűen kell utolérnie az évtizedek óta megalapozott filmvállalatok katolikus téren kifejtett munkásságát. A feladat nagy. Épp ezért türelmet is kérünk, de annál több támogatást. *Minden megrendelés*, legyen az gép, film vagy tartozékrendelés, *erősíti a vállalatot* és hamarosan oly nagy céggé épülhet ki, mely mindenben a legjobbat tudja majd szállítani legolcsóbban és legnagyobb választékban.

Válaszbélyeggel ellátott érdeklődésekre készségesen válaszolunk és mindent elkövetünk, hogy a mai súlyos áruhiány mellett is mindenkit becsülettel kiszolgáljunk.

E célt kívántuk szolgálni jelen szerény „*Keskenyfilm ABC*”-énk kiadásával is, melyet szeretettel bocsátunk útjára, hogy szintén egy lépéssel előre vigyük a magyar katolikus film ügyét, melyet Isten segítségével és a katolikus tábor megértésére számítva naggyá iparkodunk fejleszteni.

Az A. C. színház- és filmcenzúra- bizottság által felülvizsgált 16 mm hangos keskenyfilmek műsorjegyzéke:

Viki 3
 Tomi 2
 Hyppolit a lakáj 2
 Helyet az öregeknek 1
 Ember a híd alatt 3
 Királyné husárja 4
 Okos mama 4
 Rákóczi-induló 2
 Ida regénye 2
 Nagymama 2
 Iglói diákok 2
 Ez a villa eladó 2
 Nászút féláron 4
 Repülő arany 4
 Köszönöm, hogy elgázolt 4
 Csúnya lány 2
 Egy éj Velencében 4
 3:1 a szerelem javára 4
 Zivatar Kemenespusztán 3
 Meseautó 3
 Két fogoly 4
 Elnökkisasszony 2
 A férfi mind örült 3
 Évforduló 3
 Te csak pipálj, Ladányi 1
 13 kislány mosolyog az
     égre 2
 Fekete gyémántok 1

Édes mostoha 1
 Borcsa Amerikában 1
 Kölcsönkért kastély 2
 Mária nővér 2
 Hotel Kikelet 3
 Az ember néha téved 4
 Noszty-fiú esete 2
 Pusztai szél 3
 Havi 200 fix 2
 Falu rossza 2
 Pesti mese 4
 Szerelemből nőültem 4
 Bors István 2
 Magyar Feltámadás 1
 Aranyember 1
 Budai cukrászda 3
 Mámi 1
 Örök titok 1
 Új földesúr 3
 Papucshős 4
 Dunaparti randevú 4
 Leányvári boszorkány 1
 Zúgnak a szirénák 1
 Nem loptam én életemben 4
 Nehéz apának lenni 2
 Döntő pillanat 2
 Varjú a toronyórán 2
 Maga lesz a férjem 4

Három sárkány 1	Szegény gazdagok 1
Segítség, örökölttem 3	A hölgy kissé bogaras 3
Rozmaring 2	Mária két éjszakája 4
Az én lányom nem olyan 3	Párbaj semmiért 2
Méltóságos kisasszony 3	Pénz áll a házhoz 3
Karosszék 2	Zavaros éjszaka 2
Pusztai királykisasszony 3	Két lány az utcán 4
Harapós férj 4	Alomsárkány 3
Bercsényi huszárok 2	Férjet keresek 2
Pillanatnyi pénzzavar 3	Rózsafabot 2
Új rokon 3	Zárt tárgyalás 3
Hölgyek előnyben 4	Fűszer és csemege 1
Toprini nász 2	Pepita kabát 1
120-as tempó 4	Cserebere 3
Mátyás rendet csinál 1	Gyimesi vadvirág 1
Én voltam 2	Miniszter barátja 3
Erdélyi kastély 2	5 óra 40 2
Péntek Rézi 3	Jöjjön elsején 3
300,000 pengő az utcán 1	Hat hét boldogság 4
Utolsó Werczkey 3	Moszkvai éjszakák 2
All a bál 1	Azúrexpressz 3
Megvédtem egy asszonyt 4	Szeressük egymást 3
Garszonlakás kiadó 4	Göre Gábor 3
Gül Baba 2	Semmelweis 2
Varieté csillagai 3	Szerelmi álmok 4
Piros bugyelláris 2	Elcserélt ember 2
Kelet felé 1	A nőnek minden sikerül 2
Tökéletes férfi 1	Tiszavirág 3
Pénz beszél 1	Vadrózsa 3
Te vagy a dal 2	Ma, tegnap, holnap 3
Uz Bence 2	Beáta és az ördög 2
Süt a nap 2	

Lezárattott 1941 szeptember 1-én.

OSZTALYZATOK:

- 1 = kifogástalan (gyermekek számára is)
- 2 = kifogástalan (felnőttek számára)
- 3 = tűrhető (felnőttek számára)
- 4 = nem engedélyezhető

BAJTEK

VETITŐVÁSZON KÉSZITŐ

Budapest, VI., Ó-u. 38. Tel.: 329—823.

a tökéletes

gyöngyvászon

Iskolák, egyesületek,
intézetek részére
készít vetítő

gyöngyvásznat,

hangátereszlővásznat és

fehér preparált vásznat.

Összetartás
Gazdasági Szövetkezet
A. C. Filmszolgálat
Budapest,
VIII., Rökk Szilárd-u. 37.